

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

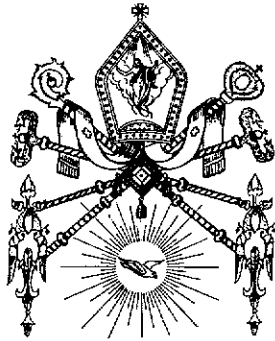
ԱՍՏՈՒԱԾ ԻՐ ՄԻՐՈՎ ՍՏԵՂԾԵՅ ԶԻՍ

ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՈՒՂԵՑՈՅՑ

6 տարեկան, Ա. մաս

Դաս 1-18

**ԱՆԹԻԼԻԱՍ
2009**

ՀՐԱՄԱՆԱԻ

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ.

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

**Աշխատանքը հովանաւորուած է Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կողմէ,
Կիրակնօրեայ Դպրոցներու, հոգեւոր ուսումնական հիմնարկութիւններու
եւ ամենօրեայ վարժարաններու մէջ կրօնի դասաւանդման համար**

Հովանաւորութեամբ

World Vision

միջազգային քրիստոնէական բարեսիրական միութեան

եւ

WORLD DIRECT

կազմակերպութեան

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածական	7
Դաս 1 – Աստուած կը ստեղծէ աշխարհը	17
Դաս 2 – Արեւը, լուսինը եւ աստղերը լոյս կու տան մեզի	21
Դաս 3 – Աստուած քուրը ստեղծեց՝ աշխարհին կեանք տալու համար	25
Դաս 4 – Գոհաբանութիւն Աստուծոյ՝ իր կատարած ստեղծագործութեան համար	29
Դաս 5 – Ի՞նչ սքանչելի արարած մըն էմ ես	32
Դաս 6 – Աստուած զիս կը ճանչնայ իմ անունովս	36
Դաս 7 – Ես կրնամ լսել եւ մտիկ ընել	40
Դաս 8 – Աստուած կ'օգնէ ինձի, որպէսզի մեծնամ	44
Դաս 9 – Նոյը ազատուեցաւ քրիեղեղէն	48
Դաս 10 – Յովնանը կ'ետ ծուկին փորին մէջ	53
Դաս 11 – Յիսուս կը հանդարտեցնէ փոթորիկը	56
Դաս 12 – Յիսուս իր ընկերները կը կերակրէ	60
Դաս 13 – Առաջին ընտանիքը	64
Դաս 14 – Զաւակները մեծ ուրախութիւն կը պատճառեն իրենց ծնողներուն	68
Դաս 15 – Զաքարիա եւ Եղիսաբէթ կ'ուրախանան	73
Դաս 16 – Յովսէփ այս աշխարհի վրայ Յիսուսի հայրը կը դառնայ	78
Դաս 17 – Սուրբ Խաչի Վերացման տօնը (Խաչվերաց)	83
Դաս 18 – Յիսուսի ծնունդը	88
Ամենօրեայ աղօթքներ	93

Ն ԵՐԱԾԱԿԱՆ

ՔԱՆԻ ՍԸ ԽՕՍԲ ՊԱՍԸՆԹԱՑՔԻ ՄԵԹՈՏԻՆ ՄԱՍԻՆ

Այս դասընթացը Քրիստոսակեդրոններու համար պատրաստուած ծրագիր մը միջոցաւ պիտի ծանօթացուի Աստուծոյ սէր մարդկութեան: Քրիստոնէական տարբերակներու համար, այս ծրագիրը միեւնոյն նպատակ ունի՝ Սուրբ Գրային դասերուն միացութեամբ դաւանանքներու աւանդութիւնները:

Աստուած «տարբեր կերպերով խօսած է» (Եբր. 1.1): Ան ինքզինք յայտնած է անցեալին իր զօրին: Ան զանոնք առաջնորդած է ճշմարտութեան: Աստուծոյ ինքնայայտնութիւնը շարունակուած է: Ուղղափառ աշխարհին համար, Աստուծոյ ինքնայայտնութեան այս ընթացքը Սուրբ Աւանդութիւնն է, որ առհասարակ գումարն է դարեւանի լոյսը: Եկեղեցւոյ ապրած փորձառութեան: Աստուծոյ ինքնայայտնութեան Սուրբ Գիրքով, արարողութեան ծէսերով, հայրերու գրականութեամբ, սրբափառներով, պահեցողութեամբ եւ տօներով, կան երաժշտութեամբ եւ արուեստներով, աւանդութեան եւ Սուրբ Գրոց միջեւ կապ ստեղծելու դասի պարագային, կը յուսանք որ մօտ հաւատքի փորձառութիւնը զօրացնուի: Աստուծոյ հետ անոնց կապը սերտացնել:

Աւելին, սոյն դասընթացը կը փորձէ հաւատարմութիւն մնալ ու հետեւիլ կրօնական դաստիարակութեան: Ան կը օգնէ ընդհանրապէս, եւ առաջնութեան արդի սահմանումներով: Մեր մօտեցումներէն է Մեծ Վարդապետին՝ Յիսուս Քրիստոսի համար ուսուցումներու կերպին:

Յիսուս իր ունկնդիրները մղեց գտնելու իր ինքնութիւնը, իր ուսուցումներուն ճամբով: Ան կը օգնէ ընդհանրապէս, որոնք ինքն կապուած էին ժողովուրդին առօրեայ կեանքին: Այդ պատմութիւնները առիթ կու տային որ ինքն կը շուտով ընտելանալու միջոցով: Անոնք ինքն կը տալու փոխարէն, Յիսուս զանոնք մտնեցին անձնական փորձառութեամբ բան մը սորոկայ ժամանակներու ուսուցողական կերպով: Սուրբ Գրային ինքն կը կոչուի փորձառական մօտեցում:

Յիսուս նաեւ հարցադրումներ օգտագործեց, որոնց միջոցաւ իր ունկնդիրները պիտի յայտնէին իր ինքնութիւնը: Իր հետեւորդներուն տարբեր աստիճանի զարգացումները նկատի ունենալով, ինքն կը ըն-

կալելու տարբեր աստիճանաչափերը ու պատրաստակամութիւնը անոնց, Ան չմեկնեց իր պատմած առակները բոլորին, այլ միայն Տասներկուքին: Ան գիտէր, որ ժամանակ մը ետք իր խօսքերը պիտի արդիւնաւորուէին անոնց սրտին մէջ, եւ անոնք պիտի սկսէին հասկնալ: Վերջապէս, Յիսուս համբերութեամբ եւ սիրով վարուեցաւ բոլորին հետ, ընդունելով այնպէս ինչ որ են անոնք: Ան լաւ գիտէր, որ հոգեկան զարգացումը ժամանակի կը կարօտի, երբեմն ամբողջ կեանքի ժամանակաշրջան մը պէտք է: Ուստի Ան համբերութեամբ եւ առանց նախապայմանի կը սպասէ մեզմէ իւրաքանչիւրը, որպէսզի հոգեկան հասունացում ունենանք:

ՊԱՍԸՆԹԱՑՔԻՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Մեր դասընթացը կազմուած է 6-17 տարեկան աշակերտներու համար, 36 դասերով, որոնք երկու հատորներու մէջ բաժնուած են, իւրաքանչիւր տարուան համար: Իւրաքանչիւր աշակերտի գիրք ունի իր ուսուցչի ուղեցոյցը:

Դասերուն հիմնական թեման կը կենտրոնացայ Գին կամ Նոր Կտակարաններէն քաղուած Սուրբ Գրային պատմութեան մը վրայ: Սուրբ Գրային պատմութիւնը կը բացուի «Գիտէի՞ր...» վարժութեամբ մը, որ կ'օգնէ աշակերտին իր փորձառութեան մասին մտածելու եւ մատուցուող միջոց կապելու ուղղակիօրէն իր կեանքին:

Սուրբ Գրային տուեալ պատմութիւն յարմարուած է աշակերտի տարիքին, իւրաքանչիւր դասարանի պարագային՝ իրեն յատուկ մակարդակով, յատկապէս այն վարժութիւններով, որոնք վերաբարձի կը ծառայեն: Սուրբ Գրային պատմութեան իւրաքանչիւր տարուան համար մասնաւոր միջոց մը շուրջ ընտրուած են, տարիքին յարմարութիւնը նկատի ունենալով, եւ անոր պատշաճեցուած են նաեւ Եկեղեցւոյ աւանդութիւնները՝ ընտրովի, որ սոյն դասընթացին նպատակներէն մէկն է: Այսպիսով, Սուրբ Գրային պատմութեան ու Եկեղեցւոյ աւանդութիւնը դիւրաւ կը շաղուին իրարու աշակերտին մտքին մէջ:

Վեց տարեկան մանուկներուն բնական հետաքրքրութիւնը նկատի ունենալով գիրքնք շրջապատող աշխարհին հանդէպ, այս տարիքի դասերը կը կենտրոնանան մանկական աշխարհին շուրջ, զարգացնելով անոր յարաբերութիւնները իր անձին ու շրջապատին հետ: Շեշտը դնելով մանուկին իր հօր ու մօր

հետ յարաբերութեան վրայ, մանուկը պիտի պատրաստենք հասկնալու Աստուծոյ հայրութեան առաւելութիւնները, իբրեւ մեր Արարիչը եւ մեր կարիքները հոգացող էակ, եւ մէկը որ կը սիրէ մեզ այնպէս ինչպէս որ ենք:

Առաջին գիրքին 18 դասերը ըստ միւսի բաժնւած են, աւելի եւս շեշտելով այս տարուան համար մեր ընտրած ընդհանուր խորագիրը:

Ա. Մաս – Աստուած գեղեցիկ աշխարհի մը ստեղծեց

Մանուկները կը սիրեն կեանքը իրենց շուրջ, եւ կը վայելեն Աստուծոյ ստեղծագործութեան հրաշալիքները: Այս մասը կը գոհացնէ մանուկներուն բնական հետաքրքրութիւնը եւ մնայուն հարցադրումները աշխարհի ստեղծումին մասին, ստեղծագործութեան պատմութեան միջոցաւ:

Աւետարանէն քաղուած համապատասխան հատուածներուն եւ Սաղմոսներու միջոցաւ, աշակերտները կը գիտնան ու կը սորվին, թէ արեւը, լուսինը, աստղերը, ջուրը եւ աշխարհի մէջ ամէն բան Աստուծոյ կողմէ ստեղծուած են մեր վայելքին համար:

Բ. Մաս – Աստուած իր սիրով ստեղծեց զիս

Մանուկները այս տարիքին շատ արագ կերպով կ'աճին: Իրենց ֆիզիքական աճումին կ'ընկերանայ նաեւ իրենց կարողութեանց աճը, ինչպէս նաեւ կը կազմաւորուի անոնց անհատականութիւնը, իբրեւ Աստուծոյ կողմէ ստեղծուած անձնաւորութիւններ:

Այս մասը մանուկներուն կը սորվեցնէ թէ ո՞վ են իրենք իբրեւ Աստուծոյ կողմէ ստեղծուած արարածներ, եւ կը սկսին գնահատել Աստուածապարգէւ իրենց կեանքը:

Գ. Մաս – Վայելեցէ՛ք այս սքանչելի աշխարհը

Այս մասը պատրաստուած է մանուկներուն պատմութիւն սիրելու ընդոծին սիրոյն հետեւողութեամբ: Հին թէ Նոր Կտակարաններէն քաղուած ընտրեալ պատմութիւններու միջոցաւ, աշակերտներուն դիմաց կը բացուին ստեղծագործութեան հրաշալիքները:

Նոյեան Տապանի պատմութեան միջոցաւ աշակերտները առիթ կ'ունենան վայելելու բոլոր անասունները, որոնք Աստուծոյ կողմէ ստեղծուած են, ինչպէս նաեւ տեսնելու քրիեղեղի տխուր դէպքը: Կէտին փորին մէջ Յովնանին մնալուն պատմութիւնը լուսարձակի տակ կ'առնէ Աստուծոյ ստեղծագործութիւններէն միայն մէկը: Երկու պատմութիւններ Նոր Կտակարանէն կ'օգնեն որ մանուկներ սիրեն կլիման, եւ ամբողջ սնունդը, որ Աստուած կը պարգեւէ մեզի:

Դ. Մաս – Աստուած ընտանիքներ կը կազմէ

Մանուկի մը անդամակցութիւնը ընտանիքին, անոր առաջին եւ ամենէն կարեւոր փորձառութիւնն է համայնքի մը անդամակցութեան: Աստուածաշունչի առաջին ընտանիքին նայելով, անոնք նմանութիւններ եւ տարբերութիւններ կրնան նկատել իրենց եւ այդ ընտանիքի հարազատներուն յարաբերութեանց միջեւ: Իսահակի ծննդեան պատմութեամբ անոնք կը սորվին թէ մանուկներուն ծնունդը ինչքան ուրախութիւն կը պատճառէ անոնց ծնողներուն: Ատիկա աւելի կը շեշտուի իրենց մօտ, երբ կը կարդան Զաքարիայի եւ Եղիսաբէթի սարքած ուրախութիւնը՝ իրենց ծնած զաւակին համար: Վերջապէս, անոնք կը սորվին յարգել իրենց հայրն ու մայրը, լսելով Յիսուսի երկրաւոր հօր՝ Յովսէփի կատարած հայրութիւնը Յիսուսի:

Ե. Մաս – Աստուծոյ ընտանիքը կը տօնախմբէ

Խաչվերացի տօնը ներկայացնող դասը եւ Ա. Ծննդեան տօնը, օրինակներ են, թէ Եկեղեցին ինչպէ՛ս կը տօնախմբէ կարեւոր դէպքերը:

ՀԱՍԿԵԱԼ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԸ ԵՒ ԱՆՈՆՑ ԻՐԱՅԱՏՈՒԿ ՆԿԱՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Դէպի Աստուած ընթանալը իւրաքանչիւր մարդուն ուղղուած կոչ մըն է: Այս ճանապարհորդութիւնը կը սկսի ծնունդով ու կ'աւարտի մահուամբ: Իւրաքանչիւր մարդու հաւատքի ճամբորդութիւնը իւրայատուկ է իրեն, այնուամենայնիւ, ամիկա հասարակաց նմանութիւններ ունի համայն մարդկութեան հետ: Իւրաքանչիւր մարդու կեանքին մէջ դէպքեր կը պատահին, որոնք կ'ազդեն հաւատքի զարգացման: Իբրեւ կրօնի ուսուցիչ, դուք կոչուած էք ձեր բաժինը բերելու ձեր աշակերտներու քրիստոնէական հաւատքի կազմաւորման ու զարգացման: Երբ գիտնաք թէ ձեր աշակերտները ինչպէ՞ս կը զարգանան հոգեւորապէս, իմացապէս, ընկերային գետնի վրայ եւ զգացապէս, աւելի դիւրութիւն պիտի ունենաք համապատասխան վարժութիւններ ծրագրելու, եւ զանոնք սորվեցնելու այնպիսի կերպով, որոնք խորացնեն անոնց հաւատքը:

ՎԵՑ ԵՒ ԵՕԹ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐՈՒ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԸՆԹԱՅԷՐ

Ասիկա հիմնուած է Զարգացման Հոգեբաններու՝ Ժան Փիակէի, Հաուըրտ Կարտնըրի, Լորընս Քոհլայըրկի, Էրիք Էրիքսընի եւ Ճէյմս Ֆլաուըրի կատարած ուսումնասիրութիւններուն վրայ, յատկապէս բա-

րոյական, հոգեբանական եւ հաւատքի զարգացման մարզերէն ներս, քաղուած տարբեր աղբիւրներէ:

Զարգացման յատուկ նկարագրային գիծերը վեց եւ եօթ տարեկաններու մօտ իրարու շատ նման են: Այս բաժնին մէջ երկուքն ալ ներկայացուած են, գատորոշելով զանոնք իրարմէ:

Ձեր վեց եւ եօթ տարեկան աշակերտները նկատի առէ որ երկար ճամբայ կտրած են իրենց մանկութենէն մինչեւ հիմա: Իբրեւ մանուկներ, իրենց կանուխ մանկական տարիներուն, իրենց կրօնական փորձառութիւնը զարգացած է համաձայն իրենց ապրած միջավայրին եւ անոր ազդեցութիւնը կրած: Պատկերներ, ծայներ, շարժումներ եւ այն եկեղեցին ուր յաճախած են, իրենց տուած կ'ըլլան մախաճաշակը եկեղեցւոյ կեանքին եւ Աստուծոյ ժողովուրդը ըլլալու հասկացողութեան:

Իբրեւ մանուկներ երբ նոր դպրոց կու գան, նոյնիսկ 5 տարեկանին կամ անկէ կանուխ, անոնց զարգացումը կը շարունակուի մեծերու կապկումով եւ կամ շրջապատին մէջ գտնուողներուն ընդօրինակութեամբ: Այս միջոցին, եկեղեցւոյ շրջապատին մէջ գտնուող անձերուն խօսքերը, մտածումները եւ փոխադարձ յարաբերութիւնները մեծագոյն դասը կ'ըլլան անոնց մանկական հաւատքին ածման համար:

Վեց-եօթ տարեկանին, դպրոցական առաջին տարիներուն, երեխան կը սկսի գիտութեամբ եւ փորձառութեամբ աճիլ, փոխ-յարաբերութեան կարողութիւնները կը զարգացնէ, եւ կը սկսի ուրիշին իրաւունքները ճանչնալ: Արագ աճման այս վեցէն եօթը տարիքին, մանուկները ձեռք կը ձգեն փոխ-յարաբերութեան կարողութիւնը, յատկապէս խմբային աշխատանքներով, եւ այսպիսով անձնակերպողութենէ դուրս գալով ուրիշներուն իրաւունքները կը ճանչնան: Այս տարիքին, գործնապէս մասնակցութիւնը լաւագոյն դասը կ'ըլլայ մանուկին համար, քան թէ ուսուցչին լսելով սորվիլը: Փորձառական այս դաստիարակութիւնը առիթ կ'ըլլայ որ ան լաւապէս հասկնայ եկեղեցւոյ հաւատքի պատմութիւնը:

ՎԵՅ ԵՒ ԵՕԹ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԿԵՐՊԱՐԸ

Վեց եւ եօթ տարեկանները ֆիզիքապէս ինքնանկախ կը դառնան որոշ չափով, եւ կարգ մը բաներ առանձին կը կատարեն: Անոնք կրնան իրենց շրջապատին մէջ գտնուող ամէն բան նշմարել, անոնց մօտենալով, շօշափելով, եւ աշխարհը կը սկսին ճանչնալ իրենց զգայարաններուն ճամբով:

Ուրախութեան եւ հետաքրքրութեան փորձառութեամբ կը յատկանշուի այս տարիքի մանուկներուն

կեանքը: Անոնք կը սիրեն պատմութիւնն որ լսել, սակայն անոնք կը սիրեն իրենց անձնական փորձառութեամբ սորվիլ: Հակառակ անոր որ իրենց ուշադրութիւնը աւելի երկար կը տեւէ քան հինգ տարեկաններու ուշադրութիւնը, սակայն պէտք է ջանաք իրենց երկար պահել՝ զիրենք հետաքրքրող վարժութիւններով:

Երբ մտածենք վեց եւ եօթ տարեկան մանուկներուն մասին, մեր յիշողութեան մէջ կ'արթնայ Յիսուսի նոյն տարիքը: Ան ալ միեւնոյն տարիքէն անցաւ, եւ նոյն փորձառութիւնները ունեցաւ, ինչպէս կը դաւանինք Նիկիական Հանգանակին մէջ: Ասիկա գիտնալով, մենք պէտք է մեզի յանձնուած իւրաքանչիւր մանուկին մէջ տեսնենք Յիսուս մանուկը: Սուրբ Կոնստանտինի մահով, որ Յիսուսի առաջին ուսուցչուի ինքն էր, մենք պէտք է առողջ կազմաւորում տանք մեր վեց եւ եօթ տարեկան աշակերտներուն:

Ընկերային զարգացում

Վեց եւ եօթ տարեկանները իրենց ուղղակի փորձառութեամբ աւելի լաւ կը սորվին՝ ինչպէս աշխատիլ, շարժիլ, դաչիլ, հոտոտալ, երաժշտութիւն ունկնդրել կամ երգել, եւ ձեռային աշխատանք կատարել: Կրկնուող փորձառութիւնները ինքնուր կը դարձնեն զիրենք: Անոնք տակաւին չեն կրնար վերացական եզրեր հասկընալ, կամ գաղափարներ ու ըմբռնումներ ընկալել: Պատմութիւնները յստակ դէպքեր, վայրեր եւ մարդիկ կը պատկերացնեն իրենց դիմաց: Այս պատկերները կ'օգնեն անոնց, որպէսզի յիշեն պատմութիւնը:

Վեց տարեկանները կը սկսին ընթերցանութիւն սորվիլ, իսկ շատ մը եօթ տարեկան եղբայրներ, արդէն իսկ ընթերցել կը գիտնան: Ասիկա նկատելի ունենալով, վեց տարեկանի ուսուցիչները պէտք է ստաշնորոգեն դասարանին մէջ ընթերցանութիւնը, որպէսզի դիւրութիւն ընծայեն աշակերտին զարգացնելու իր ընթերցելու կարողութիւնը, դասը դարձնելու համար հաճելի վայելք մը:

Այս տարիքի մանուկները պարտականութիւն աւարտելու գիտակցութիւն կ'ունենան եւ միշտ գնահատուիլը հպարտութիւն կու տայ իրենց: Անոնք ժամանակի պէտք ունին, որպէսզի պարտականութիւնները ամբողջացնեն, այլապէս մրցակցութեան ոգին կը սրի անոնց մէջ:

Ընկերային զարգացում

Վեց տարեկան երեխաները տակաւին մեծ մասամբ չափահասներու ազդեցութեան տակ կ'ըլլան, եւ անոնց անհատականութեան կողքին կ'աճին:

Հակառակ անոր որ եսակերպողութիւնը իրենց վաղ տարիներէն տակաւին կը շարունակուին ալ իրենց

մէջ, սակայն խմբային աշխատանքներու մէջ դեր վեր-
ցընելու պարտաւորութիւնը ուրիշներն ալ հաշուի առ-
նելու ստիպողութեան տակ կը դնէ զիրենք:

Վեց տարեկանները բաւական ինքնավստահ
կ'ըլլան, մանաւանդ երբ նոր սովորութիւններ կ'որդեգ-
րեն: Անոնք այնպէս կը զգան թէ ամէն բան գիտեն: Վեց
տարեկանները ազատօրէն կ'արտայայտեն իրենց
զգացումները եւ ապրումները, իսկ ուրիշներու զգա-
ցումներէն շատ կ'ազդուին: Անոնք ապահով կ'ուզեն
զգալ, կ'ուզեն սիրել եւ սիրուիլ:

Եօթ տարեկանները մեծ սպասումներ կ'ունենան
իրենց իրենցմէ եւ ուրիշներէ: Եթէ պատահի որ անոնք
չհասնին իրենց ուզածին, կը դժգոհին ու կու լան: Ի-
րենց մօտ աճող զգացումը ուրիշներու գոյութեան, զի-
րենք ուշադիր կը դարձնէ նաեւ իրենց անմիջական մի-
ջավայրին: Վեց տարեկաններուն նման, եօթ տարե-
կաններն ալ կը շարունակեն անձնական ապահովու-
թիւն փնտռել, սիրել եւ սիրուիլ, եւ մեծերու կարգին
դասուիլ:

Քարոյական զարգացում

Վեց եւ եօթ տարեկաններու մօտ ընտրութիւնը
բարիի եւ չարի, եսակեդրոն մղումներով կը յառաջա-
նայ: Վարձատրութեան զգացում եւ պատիժի վախ: Այս
տարիքի երեխաները կ'ուզեն գոհացնել իրենց խնա-
մատարները՝ ծնողներ, ուսուցիչներ, պատասխանա-
տուներ եւայլն, պատիժը հեռու վանելու եւ վարձատ-
րուելու փափաքով: Անոնք «ճիշդ»ը պիտի ընտրեն,
յոյս ունենալով որ իրենց այս արարքը պիտի գնա-
հատուի ուրիշներէ:

Վեց եւ եօթ տարեկանները յստակ ուղղութիւն
պէտք ունին իրենց կենցաղակերպին համար: Ինչ
պէտք է ընեն եւ ինչ՝ ոչ, կրնայ առաջնորդել զիրենք լա-
ւապէս: Որոշ ազատութիւն մըն ալ պէտք է տալ անոնց,
տեսնելու իրենց կատարելիք ընտրութիւնը:

Վեց տարեկանէն երբ եօթի կ'անցնին, մանուկնե-
րուն մօտ կը զարգանայ ճիշդի եւ սխալի դատողու-
թիւն մը: Այս տարիքին նաեւ անոնք կրնան դատել, թէ
իրենց կատարած արարքը լա՞ւ էր թէ վատ ուրիշնե-
րուն համար:

Յաւատքի զարգացում

Յաւատքի զարգացումը վեց տարեկաններուն
մօտ կարելի է նկարագրել իբրեւ երեւակայական հա-
ւատք, մանուկներուն մօտ հասարակաց հաւատքի
կերպ մը: Յաւատքը կ'աճի պատմութիւններու, կեր-
պարներու եւ խորհրդանշաններու միջոցաւ: Մանուկը
տակաւին տրամաբանելու կարողութիւն չունի: Աստու-

ծոյ պատկերը կրնայ կազմուիլ անոր մտքին մէջ պատ-
մութիւններու միջոցաւ, վարուեցողութիւններու ճամ-
բով, որոնք ան կը տեսնէ իր ծնողներէն եւ շուրջիննե-
րէն:

Երեքէն մինչեւ եօթ տարեկան մանուկը փորձա-
ռութիւնը կ'ըմբռնէ մէկ ամբողջութիւն իբրեւ: Իւրաքան-
չիւր փորձառութիւն իւրայատուկ կ'ըլլայ մանուկին
համար, երբ անիկա չի կրնար փորձառութիւնները ի-
րարու առնչել: Այս կարողութիւնը «կռահել» բառով
կարելի է արտայայտել: Եւյմս Ֆլաուըրը հաւատքի աճ-
ման այս նախադասութիւնը նկարագրած է իբրեւ կռա-
հողական հաւատք: Իբրեւ չափահասներ, մենք կը շա-
րունակենք կռահել, այլապէս մենք բնաւ պիտի չկարե-
նայինք գնահատել գեղեցիկ մայրամուտ մը, կամ ար-
ուեստի սքանչելի գործ մը, կամ ազդուէինք Եկեղեցւոյ
արարողութեանց խորհրդանշաններէն:

Գիտնալով թէ ինչքան մեծ կարողութիւն մըն է
«ասիկա» կռահելը, մենք ալ պէտք է ուսուցենք մանուկ-
ներուն պատկերներու եւ նշաններու միջոցաւ, երգի ու
պարի ճամբով, ինչպէս նաեւ հաւատքը զօրացնող
պատմութիւններ պատմելով: Պէտք է զանոնք մասնա-
կից դարձնենք եկեղեցական արարողութիւններուն:
Մեր անձնական օրինակներով պէտք է ցոյց տանք ա-
նոնց Աստուծոյ սէրը մանուկներուն նկատմամբ, աղօթ-
քի ճամբով: Մանուկները կը կապկեն մեր ըրածները:
Ուստի, միշտ նկատի պէտք է ունենանք, որ սրբու-
թեանց մասին մեր վերաբերումը դիտելով, իրենք ալ
նոյնը պիտի ընեն:

ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԸ ԻՆՉՊԵՆՍ ԿԸ ՄՏԱԾԵՆ ՈՒ ԿԸ ՍՈՐԿԻՆ

Աշակերտներուն մտածելու եւ սորվելու կարո-
ղութիւնները գիտնալ՝ առիթ կու տայ ուսուցիչներուն
ծրագրելու եւ օգտագործելու շարք մը կերպեր, որոնք
կ'օգնեն իւրաքանչիւր աշակերտին ընդլայնել իր ու-
սանելու կարողութիւնը: Ուսուցիչներ վաղուց գիտեն,
թէ աշակերտները սորվելու տարբեր կերպեր ունին:
Հարվըրտի փրոֆէսոր Հաուըրտ Կարտնըրը ուսուցիչ-
ներու այս փորձառական գիտութիւնը սահմանած է:
Իր «Մտքի Շրջագիծը» գրքին մէջ, հրատարակուած
1983-ին, Կարտնըրը սահմանում մը կ'առաջարկէ մար-
դոց սորվելու կարողութեան մասին, զոր կարելի է կո-
չել զանազան կարողութիւններ: Այս սահմանումին հա-
մաձայն, կարողութեան տարբեր մակարդակներ գոյու-
թիւն ունին, սակայն իւրաքանչիւր անհատ տարբեր
կարողութիւն կը ցուցաբերէ մէկուն կամ միւսին մէջ:
Որպէսզի կարելի ըլլայ բոլոր աշակերտները ներգրա-
ւել, անհրաժեշտ է որ ուսուցիչները տարբեր նախա-

ծեռնութիւններու դիմեն, բոլոր մակարդակի աշակերտները մասնակից դարձնելու հաւաքական աշխատանքին:

Կարողութեան տարբեր մակարդակներ՝ որոնք սորվելու տարբեր աստիճաններ կը յայտնաբերեն:—

1. Խօսակցական-լեզուական.— Բառեր գործածելու կարողութիւնը եւ լեզուն օգտագործելու շնորհքը, թէ գրաւոր եւ թէ բանաւոր, այս կարողութեան իւրայատկութիւնը կը ներկայացնեն: Խօսակցական այս կարողութեամբ աշակերտները լաւագոյնս կը սորվին կարդալով, գրելով, պատմութիւն լսելով կամ բարձրաձայն կարդալով եւ զրուցատրութեամբ: Անոնք գաղափարներ կը զարգացնեն, երբ խօսին անոնց մասին: Անոնք բազմաթիւ հարցումներ կը հարցնեն, ոչ թէ անուշադիր եղած ըլլալուն պատճառով, այլ աւելի բան սորվելու համար: Յաճախ անոնք շատախօս կ'ըլլան ու կը զգուցանեն, սակայն մեզի կը պարտադրեն որ առիթ տանք իրենց խօսելու եւ այդ ճամբով սորվելու: Անոնք հաճոյք կ'առնեն այն պարտականութիւններէն, որոնք ընթերցում կու տան, պատմութիւն պատմել ունին, զրուցատրութիւն կամ բառախաղ ունին:

2. Դիտելով-նկատելով.— Դիտելով սորվողները կարիք ունին նայելու առարկաներուն եւ անոնք պատկերներու ճամբով մտածելու կարողութիւն ունին: Անոնց դիտելու կարողութիւնը զօրաւոր ըլլալով, գոյներու, կերպերու, չափերու, տեղի եւ ձեւի բարձր զգացողութիւն ունին: Անոնք այս բոլոր տարրերուն փոխադարձ յարաբերութիւնները լաւ կը ճանչնան: Պատկերներու գործածութիւնը, արուեստի պարտականութիւնները, կերպարներն ու քարտեզները մեծապէս օգտակար կ'ըլլան անոնց սորվելու ընթացքին: Անոնք կը սիրեն պատկերացնել իրենց լսած պատմութիւնները, եւ երբեմն ալ կը նախընտրեն ընկերակցող երաժշտութիւն մը ունենալ:

3. Տրամաբանական-թուաբանական.— Տրամաբանականօրէն սորվողները իսկապէս կը սիրեն հարցերը քննարկել եւ ըստ այնմ լուծել: Անոնք հարցերը կը տեսնեն, եւ կարողութիւն ունին մէկը միւսէն զատորոշելու: Անոնք «կը զբաղին» հարցերով, եւ իրենց աշխատանքով աւելի բան կը սորվին, քան թէ տեսնելով կամ լսելով: Թատերական կերպը եւ ձեռային աշխատանքը իտեալ կերպն է այս տեսակի սորվողներուն համար:

4. Ֆիզիքական-մարմնական.— Ֆիզիքական սորվողներու համար լաւագոյն կերպը շարժումն է: Անոնք պատրաստ են իրենց ձեռքերը օգտագործելու մինչ կը խօսին, եւ կը սիրեն ֆիզիքական շարժումներով ներկայացնել այն ինչ որ կ'ըսեն: Անոնք ամբողջ մարմինի շարժումներով կը մըտածեն եւ կը զարգացնեն իրենց փոխանցելիք տեղեկութիւնը: Անոնք կը սորվին դպնալով, եւ կը սիրեն իրարմէ զատել առարկաները: Անոնք յաճախ «կը խաղան» առարկաներով եւ աւելի լաւ կը սորվին գործելով, քան թէ տեսնելով կամ լսելով: Թատերական կերպը եւ ձեռային աշխատանքը իտեալ կերպն է այս տեսակի սորվողներուն համար:

5. Երաժշտական.— Երաժշտականօրէն սորվողները չափի բացառիկ զգացողութիւն կ'ունենան, ինչպէս նաեւ խօսակցութեան երաժշտականութեան հանդէպ սէր (ինչպէս բանաստեղծութիւն): Անոնք՝ առհասարակ իրենք զիրենք կ'արտայայտեն երգեր յօրինելով, եւ երաժշտութիւն մը լսելուն պէս՝ շարժումներ կատարելով: Այսպիսի սորվողներուն համար երաժշտութիւն, երգ եւ չափաւոր գործիքներ իտեալ միջոցներ են:

6. Միջ-անհատական (փոխ-յարաբերական).— Սորվելու այս մակարդակը կարողութիւն կու տայ սորվողին մարդկային փոխ-յարաբերութիւնները լաւապէս սորվելու: Փոխ-յարաբերական սորվողները շատ լաւ դիտողներ կ'ըլլան, եւ լաւապէս կը կարդան մարմնի լեզուն եւ մարդկային ձայնի իւրայատկութիւնները: Անոնք կրնան ծանօթութիւն տալ, թէ մարդիկ ի՞նչ կը զգան, եւ ըստ այնմ կը պատասխանեն: Անոնք ընկերային ձեռնարկներէ հաճոյք կ'առնեն, ինչպէս նաեւ կը սիրեն աշխատիլ մէկու մը հետ կամ խմբային աշխատանքով:

7. Ներ-անձնական-հայեցողական.— Հայեցողական սորվողները օժտուած կ'ըլլան յատուկ զգայարանքով եւ արթնութիւնը կ'ունենան ճանչնալու իրենց ներքին զգացումները: Անոնք հաճոյք չեն առներ խմբային աշխատանքներէն, այլ կը նախընտրեն մտածել թէ ո՞վ են իրենք, եւ ո՞ր է իրենց տեղը ընկերութեան կեանքին մէջ: Անոնք երբեմն կը ձանձրանան հաւաքական աշխատանքէն, եւ իրենք զիրենք կ'արտայայտեն անձնական՝ առանձնակի աշխատանքներ կատարելով:

ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ Կ'ՕԳՆԷ ՀԱՄԱՏՔԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆ

Ի՞նչ բան շեշտել երբ կ'ուսուցանենք վեց եւ եօթ տարեկան երեխաներու

ՁԱստուած ներկայացուցէք անոնց իբրեւ Ստեղծիչ, սիրող Հայր եւ Ամենակարող:

Մանուկներու երեւակայութեան մէջ Աստուած կը ներկայանայ իբրեւ անձ մը: Անոնց համար Աստուած մեծ եւ զօրաւոր էակ մըն է: Անոնց համար Աստուած շատ իրապաշտ պատկերներով կը ներկայանայ, ինչպէս իրենց հայրը, մայրը, զիրենք սիրող բարեկամ մը, կամ իրենց խնամք տանող անձ մը: Մեր վարուեցողութիւնը իրենց մտքին առջեւ պիտի պատկերացնէ թէ ինչպիսի՞ն կրնայ ըլլալ Աստուած:

Ներկայացուցէք Եկեղեցւոյ օրէնքները

Վեց տարեկանին, մանուկներ պէտք է սորվին թէ Աստուած օրէնքներ ունի՝ Տասը Պատուիրանները:

Անոնց ներկայացուցէք այդ Տասը Պատուիրանները՝ Եկեղեցւոյ օրէնքները:

Կրնայ ըլլալ որ անոնք բոլոր օրէնքները չհասկընան իրենց մանրամասնութեամբ, սակայն իրենց համար յստակ պիտի ըլլայ, որ Աստուած կ'ուզէ որ մենք որոշ ձեւով մը՝ օրէնքով ապրինք:

Այս օրէնքները իրենց ներկայացնելու մեր ձեւէն կախեալ պիտի ըլլայ Աստուծոյ մասին իրենց ունեցած տպաւորութիւնը, իբրեւ խիստ դատաւոր, հնազանդութիւն պահանջող անձ, եւ կամ սիրող Աստուած, որ մեզի գործնական միջոցներ կ'առաջարկէ, մեր բարիքին համար միշտ:

Ցատակ օրէնքներ որք, որպէս սահմաններ իրենց համար

Մանուկները մինչեւ դպրոց գալը, իրարմէ տարբեր փորձառութիւններ ապրած կ'ըլլան, եւ ճիշդն ու սխալը իրենց համար կախեալ կ'ըլլայ իրենց ունեցած այդ փորձառութիւններէն:

Մեր սահմանած օրէնքները սովորական քաղաքավարութենէն անդին պէտք է անցնին: Անոնք պէտք է յստակօրէն ըսեն, թէ ի՞նչն է ճիշդը Աստուծոյ Օրէնքին համեմատ:

Այդ օրէնքները չափանիշ պէտք է ըլլան, որոնց համեմատ պէտք է վերատեսութեան ենթարկեն իրենց վարուեցողութիւնը: Իրենց կենցաղը պէտք է հաճելի ընեն ոչ միայն մեզի, այլ նաեւ Աստուծոյ:

Յիշեցումները զանազան վայրերու մէջ եւ զանազան առիթներով շատ կարեւոր են անոնց բարոյական աճումին համար:

Աստուծոյ խորհրդաւորութիւնը բացատրեցէք

Անոնք միշտ պիտի շփոթեն Յիսուսը Աստուծոյ հետ: Բնաւ մի՛ ջանաք անոնց բացատրել Յիսուսի աստուածային եւ մարդկային բնութիւնները: Վեց եւ եօթ տարեկանները բնաւ պիտի չկարենան հասկնալ զայն:

Վեց եւ եօթ տարեկաններուն մտքին մէջ կ'ըլլան արդէն Աստուծոյ անակնկալ արարքները, որոնց կը ծանօթանան Սուրբ Գրային պատմութեանց ճամբով, ինչպէս Անառակ Որդիին պատմութեան մէջ յիշուած հօր կերպարը, սակայն եւ այնպէս անոնք շատ կը հաւնին այդ պատմութիւնը:

Ցատակ եւ դիւրամատչելի պատմութիւններ պատմեցէք

Սուրբ Գրային պատմութիւններ, ինչպէս նաեւ Եկեղեցւոյ պատմութենէն քաղուած դրուագներ, նպատակայարմար կ'ըլլան: Մանուկները իրենց տունէն որոշ հաւատքի փորձառութիւն մը ձեռք ձգած կ'ըլլան: Մենք է որ անոնց վրայ պիտի աւելցնենք նորեր՝ պատմութիւններու միջոցաւ:

Մանուկներու համար պատմութիւնը՝ պատմութիւն է. կը սիրեն, կը հասկնան եւ կը վայելեն զայն բառ առ բառ: Պատմութիւն մը խմբային զգացում կ'առաջացնէ զայն մտիկ ընողներուն մօտ, եւ այդ խումբին պատկանելիութիւն մը կը ստեղծէ շուտով, որոնք կը գնահատեն այդ պատմութիւնը իբրեւ իրենց պատմութիւնը, Եկեղեցւոյ պատմութիւնը, եւ մեզի համար կարեւոր ըլլալուն համար կը պատմուի անիկա մեզի:

Մանուկներ շատ կը սիրեն որ պատմութիւնը անգամ մը եւս կրկնուի: Ծնողները այնպիսի պատմութիւններ կը պատմեն, որոնք կարեւոր նշանակութիւն ունին մանուկներուն համար: Իսկ մանուկները միշտ կ'ուզեն որ ծնողները կրկնեն այդ պատմութիւնները:

Ստեղծագործական արտայայտութիւնները շեշտեցէք

Մանուկները իրապաշտ մտածողներ ըլլալով, նկարներ, ձեռնային աշխատանքներ (անհատական թէ խմբային), հաւաքական խաղեր, պատմութեան վերիշեցումը իրենց կողմէ, ձեր պատմած պահուն, կ'օգնեն անոնց որ լաւապէս ըմբռնեն ներկայացուածը:

Պատկանելիութեան եւ վստահութեան մթնոլորտ ստեղծեցէք

Կրօնի դասաւանդման համար վստահութեան եւ պատկանելիութեան մթնոլորտը շատ կարեւոր է մանուկներուն համար, որպէսզի իրենք ալ անդամ զգան իրենց զիրենք Եկեղեցւոյ ու համայնքին:

Աղօթքներ կատարեցե՛ք ձեր ժողովուրդին համար

Մանուկները երբ պատմութիւններ լսեն կամ պատմեն, աստիկա զիրենք կրնայ մղել աղօթք ընելու: Մանուկին երեւակայութեան բնական հետեւանքը կըրնայ ըլլալ աղօթքը:

Դպրոցին կամ տան մէջ օգտագործելի աղօթքներ սորվեցուցե՛ք: Աղօթքի օրինակներ կրնաք գտնել աշակերտական դասագիրքին վերջաւորութեան:

Իւրաքանչիւր մանուկ սորվելու տարբեր աստիճան կ'ունենայ, ուստի իւրաքանչիւրին տարբեր ձեւով մօտեցե՛ք:

ՍՈՒՐԲ ԳԻՐՔԸ

ՎԵՑ ԵՒ ԵՕԹ ՑԱՐԵԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՍՈՐՎԵՑՆԵԼՈՒ ՑԱՐՄԱՐ ԿԵՐՊԵՐ

- Սուրբ Գրային եւ այլ պատմութիւններ օգտագործեցե՛ք:
- Աշակերտները մասնակից դարձուցե՛ք պատմութիւն պատմած ժամանակ:
- Վարժութիւններ տուե՛ք անոր հետ:
- Հարցադրումներ կատարեցե՛ք:
- Խմբային հարց-պատասխանները քաջալերեցե՛ք:
- Ստուգեցե՛ք աշակերտներուն ուշիմութիւնը:

1. Սուրբ Գրային պատմութիւնները կրկնելը պիտի օգնէ աշակերտներուն՝ մտածելու Աստուծոյ եւ Աստուածաշունչի դրուագներուն մասին աւելի իրապաշտ կերպով: Այս պատմութիւններուն կրկնութիւնը կրնայ աշակերտները առաջնորդել Յիսուսի ապրած կեանքին մանրամասնութիւններուն եւ անոնցմէ բղխող պատգամներուն: Անոնք տակաւին չեն կրնար հասկնալ Յիսուսի աստուածային ու մարդկային բնութեանց խորհուրդը, սակայն Անոր կեանքի իրական դրուագներէն եկող պատկերները ապագային պիտի օգնեն մանուկներուն՝ հասկնալու Յիսուսի խօսքերուն իմաստը:

2. Անոնց հետ միասին պատմութիւնները պատմելու ձեր մօտեցումը Աստուծոյ մասին խօսելու պատմողական լեզու մը պիտի զարգացնէ անոնց մօտ:

3. Թատերական ներկայացումները, կամ խամաճիկներով պատմուող պատմութիւնները հետըզհետէ պիտի զարգացնեն անոնց մէջ ապագային ըստածները հասկնալու կարողութիւնը:

4. Մանուկները կը կապուին թատերական ներկայացումներուն, որոնք իրենց ամենօրեայ կեանքին հետ կապ ունին: Անոնց ուշադրութիւնը կը գրաւեն մանաւանդ լաւ տիպարները կամ դրական արարքները:

5. Ահաւասիկ կարգ մը կերպեր, որոնք Աստուածաշնչական կերպարները եւ պատգամները կենդանի կը դարձնեն.–

ա) Աղօթք կարդալու նման կարդացե՛ք պատմութիւնը եւ ձեր բառերով վերարտադրեցե՛ք, ձեր ձայնին մէջ արտայայտչականութիւն դնելով եւ հարցադրումներ կատարելով:

բ) Լուսաբանութիւններ տուե՛ք, որպէսզի կրենան ըմբռնել պատմութիւնը:

գ) Պարզ աղօթքներու մէջ եւս մէջբերեցե՛ք Աստուածաշնչական պատմութիւնը, եւ Աստուածաշունչը դրէ՛ք ձեր սեղանին վրայ:

6. Այս տարիքի մանուկներուն յարմար Աստուածաշնչական պատմութիւններ ընտրեցե՛ք:

ա) Յիսուսի հրաշքներէն ձեր ընտրութիւնները նուազագոյնի իջեցուցե՛ք, որպէսզի մանուկներուն մտքին մէջ Յիսուսի կերպարը չդրոշմուի իբրեւ կախարդական կարողութեամբ մէկը, որ ամէն անձի փափաքը կը կատարէ:

բ) Յիսուսի մահուան եւ յարութեան պատմութենէն բացի, որ հիմնական պատգամն է մեր հաւատքին, զգուշացե՛ք նաեւ բնական աղետներու եւ անբուժելի հիւանդութիւններու, եւ Աստուծոյ իր ժողովուրդին հանդէպ ունեցած բարկութիւնը ներկայացընող դրուագները ընտրել: Այս տարիքի մանուկները տակաւին չեն կրնար ըմբռնել Աստուծոյ փրկագործական ծրագիրը կամ ներողամտութիւնը: Մանուկները լսած պէտք է ըլլան ձեր պատմելիքները (եկեղեցւոյ կամ տան մէջ), եւ ապա իրենք գտնեն Աստուծոյ փրկարար դերակատարութիւնը այդ պատմութեան մէջ:

գ) Այս տարիքին շեշտը դրէ՛ք պատմութեանց ճամբով ցոյց տալու Աստուծոյ սէրը եւ նախախնամութիւնը:

7. Երբ մանուկները արդէն լսած են պատմութիւնը, շատ պարզ հարցումներ կրնաք հարցնել անոնց. Ռ՞Վ, Ի՞նչ, Ե՞րբ, Ո՞ր, եւ Ի՞նչո՞ւ: Կրնաք նաեւ աւելի ազդու հարցումներ հարցնել, թէ ի՞նչ

կը մտածեն տուեալ կերպարին կամ դէպքին մասին: Կամ՝ թէ ի՞նչ զգացած կրնայ ըլլալ այս կամ այն անձը, որ յիշուած էր դրուագին մէջ: Պատմութեան իմաստը կամ խորքը փնտռող հարցումներ մի՛ հարցնէք բնաւ: Վեց եւ եօթ տարեկանները տակաւին այդ հասունութիւնը չեն ունենար:

ԴԱՍԱՐԱՆԸ ԿԱՌԱՎԱՐԵԼ

Խումբ մը երեխաներ կառավարելը, մանաւանդ երբ անոնք պատանեկութեան տարիքի մէջ են, երբեմն հաճելի, երբեմն ալ անտանելի աշխատանք է: Հետեւեալ առաջարկութիւնները օգտագործելով, կրնաք շատ դիւրաւ կառավարել ձեր դասարանը եւ դասապահը վերածել հաճելի ժամուան մը:

Օրէնքներ որոնց միջոցաւ պիտի ապրինք

Պատանիներ դասարանին մէջ հանգիստ կ'ապրին, երբ գիտնան թէ ի՞նչ է իրենցմէ պահանջուածը: Տարեշրջանի սկզբնաւորութեան ըսէք անոնց թէ ի՞նչ են ձեր ակնկալութիւնները դասարանէն: Ապա զիրենք հրաւիրեցէք միասնաբար օրէնքներ սահմանելու, որոնց կարիքը ունին, հասնելու համար իրենց նպատակին: Օգնեցէք անոնց որ օրէնքներ սահմանեն, հիմնըւած փոխադարձ յարգանքի, պատասխանատուութեան եւ մասնակցութեան վրայ: Այնպէս ըրէք որ օրէնքները ընդհանուր ըլլան եւ ոչ թէ մասնաւոր կամ սահմանափակ թիւով: Մեծ պաստառի մը վրայ գրեցէ՛ք զանոնք եւ կախեցէ՛ք այնպիսի տեղ մը, որ յաճախ անոնցմէ մէկը կամ միւսը մէջբերելը դիւրին ըլլայ: Պէտք պիտի զգաք յաճախ յիշեցնելու զանոնք ձեզի յանձնուած մանուկներուն:

Լաւ վարմունք սորվեցուցէ՛ք օրինակներով

Ձեր ուզած վարմունքը ձեւեցէ՛ք աշակերտներուն դիմաց: Դուք անոնց պէտք է սորվեցնէք Ոսկեայ Օրէնքը. «Ինչ որ կ'ուզէք մարդիկ ընեն ձեզի, դուք նոյնը ըրէք անոնց»: Եթէ ձեր դասարանը փոքրաթիւ է, կրնաք երկու խումբերու բաժնել զայն, քան թէ չորս կամ աւելի, ինչպէս որ կ'ըսուի դասին մէջ: Իսկ եթէ մեծ թիւ կը կազմէ դասարանը, աւելի խումբերու կրնաք բաժնել:

Բարձրաձայն կարդալ դասարանին մէջ

Իւրաքանչիւր դաս ունի բաժին մը բարձրաձայն կարդացուելու համար: Վեց տարեկանները նոր կը սկսին ընթերցանութեան: Ուստի անոնց բոլոր ընթերցումները դուք պէտք է առաջնորդէք: Բարձր կարդա-

ցէք եւ ըսէք որ իրենք ալ ձեզի հետ կարդան: Երբեմն ըսէք թէ ո՞ր հասած էք էջին վրայ:

Պատմութիւններէն շատերը բառեր ունին, որոնք պէտք է ամբողջացուին, կամ փոքր պատկերներ: Դուք պատմութիւնը կարդացած ժամանակ, անոնք կրնան մկարին կողքի բառը ըսել բարձրաձայն: Այսպիսով զանոնք մասնակից պիտի դարձնէք ձեր ընթերցանութեան:

Ուշադրութեան հրաւիրելու եւ մտիկ ընելու սովորութիւնը զարգացուցէք անոնց մօտ:

Մեղմ խօսող ուսուցիչ մը աւելի ուշադրութիւն կրնայ հրաւիրել իր վրայ, քան բարձր ձայն ունեցող մը: Ձեր ձայնին մէջ բարձր ու ցած աստիճանաւորում դնելը կրնայ ազդել աշակերտներու ուշադրութիւնը հրաւիրելու իմաստով: Բնաւ մի սկսիք խօսելու, մինչեւ որ բոլորին ուշադրութիւնը ձեր վրայ չկեդրոնացնէք: Լուռ սպասելը արդէն նշան մըն է իրենց համար: Յըստակ խօսեցէք, եւ խուսափեցէք ձեր ըսածը կրկնելէ աւելի ուշադիր աշակերտներուն համար:

Աշակերտները տեղեակ պահեցէք

օրուան ծրագրին մասին

Աշակերտները շատ կ'ուզեն գիտնալ, թէ ի՞նչ կայ տակաւին ընելիք այդ պահուան ընթացքին, հակառակ անոր որ մանուկները պիտի չյիշեն ձեր բոլոր ըսածները: Կրնաք ձեր դասին հիմնական բաժինները խորհրդդ հանշող նշաններ դնել պատին վրայ, երբ իւրաքանչիւր բաժինը սկսիք: Այսպէս՝ մեծ հարցման նշան մը՝ «Գիտէ՞ի՞ր...» բաժնին համար, բաց գիրք մը՝ «Աստուածաշնչական դրուագ»ի բաժնին համար, պատկերներ կամ մոմեր՝ «Կեանքը եկեղեցւոյ մէջ» բաժնին համար:

Կարգ կանոնին հոգ տարէք

Երբ աշակերտներէն մէկը անհնազանդ գտնուի, մի՛ «գնահատէք» զայն բոլորին ուշադրութիւնը անոր վրայ հրաւիրելով: Կամաց մը անոր մօտեցէք եւ յիշեցում կատարեցէք դասարանի օրէնքներուն մասին: Երբ մանուկը շարունակէ իր նոյն ընթացքը, յաջորդիւ ծնողներուն օգնութեան դիմեցէք:

ՈՒՍՈՒՑԶԻ ԱՅՍ ՈՒՂԵՑՈՅՑԸ

ԳՈՐԾԱԾԵԼՈՒ ԿԵՐՊԸ

Ուսուցչի Ուղեցոյցը նպատակ ունի օգնելու եւ առաջնորդելու ուսուցիչը իւրաքանչիւր դաս պատրաստելու եւ սորվեցնելու համար: Ան կը ներկայացնէ հետեւեալ ընթացքը.—

Դասին բնաբանը.— Նպատակն է հիմնական միւթը փոխանցել աշակերտներուն:

Աստուածաշնչական հատուածներ.— Դասերը ամոնց վրայ հիմնուած են: Իւրաքանչիւր եջի սկզբնաւորութեան պիտի գտնէք ասոնք, ինչպէս նաեւ այս ուղեցոյցին մէջ: Աշակերտներուն հետ հանդիպել առաջ ասոնց պէտք է նայիք:

Գոց գիտնալու համար մը.— Համարը առնչուած կ'ըլլայ դասին ընդհանուր նիւթին հետ, եւ պէտք է գոց սորվի զայն իւրաքանչիւր աշակերտ:

Ընկալումներ.— Ցանկը կազմեցէք այն կարեւոր գիտելիքներուն, որոնք իւրաքանչիւր աշակերտ պէտք է գիտնայ: Այս գիտելիքները ուսուցիչը պարտականութեան վրայ կը պահեն: Այս գիտելիքներուն ակնարկելով, ուսուցիչը կրնայ գիտնալ թէ Աստուածաշնչական դրուագին ո՞ր բաժինները աւելի պէտք է ընդգծուին, եւ պարտականութիւնները ինչպէ՞ս պիտի օգնեն իրականացնելու այդ:

Դասաւորում.— Իւրաքանչիւր դասի բովանդակութիւնը դասաւորեցէք հարկ եղած ժամանակով: Միշտ յիշեցէք, որ ժամանակի սահմանը ուղեցոյց է, ամշուշտ քիչ մը աւելի կամ քանի մը վայրկեանը հարց չէ, նայած աշակերտութեան թիւին եւ ամոնց կարողութեան: Յամենայնդէպս, մտքի մէջ ունենալով սահմանուած ժամանակը, ձեզ պարտաւորութեան տակ պիտի դնէ ճիշդ ժամանակին աւարտելու դասին բոլոր մասերը:

Նիւթեր.— Կարգ մը նիւթերու պատրաստութիւնը եւ դասարանին մէջ գտնուիլը օգտակար պիտի ըլլայ թէ ձեզի եւ թէ աշակերտներուն:

Ուսուցչին ներածականը.— Ասոր կը յաջորդէ ուսուցչին ներածականը: Այս բաժինը կրօնական ու հոգեւոր ենթահող մը կու տայ ուսուցչին հեղինակութիւնը բարձրացնելով: Այս բաժինն մէջ նշուած կէտերը մեծերուն համար մտածելու առիթ կու տան, եւ պայման չէ զանոնք ներառել դասին մէջ: Այստեղ դուք պիտի գտնէք նաեւ մտածումներ, որոնք ցոյց կու տան այն զխաւոր կէտը, զոր Աստուածաշնչական պատմութեանը կ'ուզէ փոխանցել աշակերտներուն: Պէտք է քաջալերուած զգաք այս բաժինը Աստուածաշնչական հատուածին հետ կարդալու, եւ նաեւ ժամանակ

տաք մտածելու թէ այսօր այդ հատուածը ի՞նչ կ'ըսէ ձեզի:

Նախապատրաստութիւն.— Ցոյց կու տայ ինչպէ՞ս պատրաստուիլ եւ ի՞նչ պատրաստութիւն պէտք է տեսնել, եթէ հարկաւոր ըլլայ:

Ընթացքը.— Քայլ առ քայլ բացատրութիւն կու տայ ամբողջացնելու համար իւրաքանչիւր դասին կառոյցը, որ նշուած է ստորեւ:

Բացման աղօթք.— Դասապահը միշտ սկսէք դասին մէջ առաջարկուած աղօթքով, կամ ձեր նախընտրած մէկ աղօթքով:

Բացման յատուկ ձեռնարկ մը.— Ասիկա պիտի օգնէ աշակերտներուն, Աստուածաշնչական նիւթը կեանքի փորձառութեան մէջէն տեսնելու:

Աստուածաշնչական դասը.— Ասիկա կը հետեւի ձեռնարկներուն, աւելի զօրացնելու համար նիւթին վերաքաղը: Մանրամասնօրէն տրուած ուղղութիւնները պիտի առաջնորդեն ուսուցիչը ամբողջացնելու իր դասը: Այստեղ կարելի է գտնել նաեւ հարցումներուն պատասխանները եւ առաջարկութիւններ՝ ուղղուած ուսուցիչներուն:

Հաւատքը զօրացնող բառեր.— Կը ներկայացնեն Աստուածաշնչական պատմութեան մէջ գործածուած, թէ եկեղեցւոյ կեանքին կապուած բառեր, որոնք պիտի նպաստեն աշակերտներուն զօրացնելու իրենց հաւատքը:

Ձեռնարկներ կեանքի մէջ եւ եկեղեցւոյ մէջ.— Այս բաժինը Աստուածաշնչական դասը կը կապէ եկեղեցւոյ կեանքին եւ ամենօրեայ կեանքի փորձառութեան:

Ոսկեայ Համար.— Առնչուած կ'ըլլայ դասի նիւթին, զոր աշակերտները պէտք է գոց սորվին:

Ձրոյց ընտանիքին հետ.— Տրուած դասին վերաքաղը դիւրացնելու համար է, այնպիսի պարտականութիւններով, որոնք աշակերտներ իրենց ծնողներուն հետ կրնան կատարել:

Փակում.— Դասապահերը միշտ յարմար աղօթքով մը փակեցէք, կամ դասէն առնելով եւ կամ ձեր նախընտրութեամբ:

Դաս 1 – ԱՍՏՈՒԱԾ ԿԸ ՍՏԵՂԾԷ ԱՇԽԱՐՀԸ

Բնաբան – Աստուած ստեղծեց աշխարհ մը որ սքանչելի է ու գեղեցիկ:

Աստուածաշունչ – Ծննդոց 1-2.4-9:

Ոսկեայ Զամար – «Աստուած իր ստեղծածները տեսաւ, ամենքը բարի էին»: (Ծննդոց 1.31):

ԸՅԿԱԼՈՒՄՆԵՐ – Աշակերտները պետք է կարենան.–

1. Քննել շինուած առարկայ մը, եւ ըսել թէ ինչքա՞ն գեղեցկօրէն շինուած է անիկա:
2. Ստիկ ընել Ստեղծագործութեան պատմութիւնը եւ ճանչնալ զԱստուած իբրեւ այդ բոլորին Արարիչը:
3. Փառք տալ Աստուծոյ իր կատարած բարի Ստեղծագործութեան համար, վայելելով եւ բարի նպատակներու օգտագործելով զայն:

Ձեւաւորում –

- Բացում (10-15 վայրկեան):
- Պատմութիւն (10 վայրկեան):
- Խմբային ընթերցում (10 վայրկեան):
- Վերաքաղ-խաղ (10 վայրկեան):
- Շնորհակալութիւն Աստուծոյ (5 վայրկեան):
- Շարական (10-15 վայրկեան):
- Ոսկեայ Զամար (10-15 վայրկեան):

Զարկ եղած առարկաներ

Բացման համար.–

- Սարդոց ձեռքով շինուած առարկաներ եւ գծելու համար թուղթ:
- Գունաւոր գրիչներ՝ ներկելու համար:

Ցաւելեալ աշխատանքի համար.–

- Մկրատներ ձեռային աշխատանքի:
- Ոսկեայ Զամարը կախիչի վրայ, եւ թուղթ՝ զայն անոր վրայ փակցնելու:

ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՅՉԻՆ ՀԱՄԱՐ

Աստուածաշնչական ենթահողը

Յին Կտակարանի առաջին գիրքը՝ Ծննդոցը կը բացուի Ստեղծագործութեան պատմութեամբ: Ստեղծագործութիւնը կ'ըսէ թէ մենք Աստուծմէ սկիզբ առած ենք: Այսօրուան դասը հիմնուած է Ծննդոց 1-2.4-9 համարներուն վրայ, որուն միջոցաւ մեզի ծանօթութիւն կը տրուի մեր Արարիչին մասին: Ստեղծագործութեան պատմութիւնը մեզի կը բացայայտէ Աստուծոյ մասին հիմնական ճշմարտութիւններ՝ թէ ի՞նչ են իր գործերը, եւ ինչպէ՞ս կը գործէ Ան: Մեր սորված այդ ճշմարտութիւնները յաւիտենական են, ինչպէս որ Աստուած յաւիտենական է: Մենք կը սորվինք թէ մեր Աստուածը սիրող Աստուած է, եւ ինչ որ ստեղծած է, իր սիրոյն արդիւնքն է: Ինչ որ Աստուած ստեղծած է՝ լաւ է եւ սքան-

չելի: Մենք կը սորվինք նաեւ, որ Աստուած յատուկ նշանակով մը ստեղծեց աշխարհը եւ իր բոլոր գործերը ներդաշնակեց իրարու:

Աստուծոյ ուրախութիւնը իր ստեղծագործ աշխատանքին համար, արտայայտուած է կրկնուած խօսքի մը մէջ՝ «Աստուած տեսաւ որ բարի է», որ կը կրկնուի Ստեղծագործութեան իւրաքանչիւր օրուան աւարտին: Մենք ալ, իբրեւ մարդ արարածներ, երբ լաւ գործ մը աւարտենք, նոյն ուրախութիւնը կ'ունենանք: Աստուած իր սիրով իրեն պատկերակից դարձուց մեզ, երբ ստեղծեց Ադամն ու Եւան, մեզի տալով սիրելու, ստեղծելու եւ ազատ կամք ունենալու կարողութիւն:

Այսպիսի շնորհք մը մեզի կը ստիպէ որ մենք ալ միեւնոյն հոգածութեամբ, սիրով եւ ուրախութեամբ վարուինք մեր շրջապատին հետ, ինչպէս Աստուած ինք ցոյց տուաւ մեզի իր կատարած ստեղծագործու-

թեան ճամբով: Նայելով բնութեան մէջ գտնուող ամբողջ գեղեցկութեան, ներդաշնակութեան եւ օգտագործելիութեան, մարդկային կեանքին թէ բնութեան հոգ տանիլը եւ զանոնք ուրախութեամբ օգտագործելը քրիստոնեաներուն պարտականութիւնն է:

Աշակերտներուն համար

Վեց տարեկաններուն համար պատմութեան մէջ ամենէն կարեւոր կէտը այն է, որ Աստուած է ստեղծողը ամեն բանի, եւ ինք շատ սիրած է իր ստեղծածները, որովհետեւ տեսած է որ անոնք բարի են:

Առիթներ եւ միջոցներ գտեք, որպէսզի մանուկներ իրենք զգան թէ իրենք ինչքան սիրուած են իրենց շրջապատին մէջ, եւ թէ ինչքան գեղեցիկ են եւ բացառիկ: Ասիկա պիտի օգնէ որ իրենք զիրենք լաւապէս ճանչնան, որ այնքան կարեւոր է աճման այս տարիքին:

Քաջալերեցէք մանուկներուն հետաքրքրութիւնը աշխարհի նկատմամբ եւ այն բացայայտ ուրախութիւնը որ անոնք կ'արտայայտեն երբ կը ծանօթանան այս աշխարհին, եւ անոր մասին տեղեկութիւններ հաւաքելու միջոցին:

Նախապատրաստութիւն

Աղօթել ետք կարդացէք Աստուածաշնչական հատուածը, եւ մտածեցէք թէ ձեզի ի՞նչ պատգամ կը փոխանցէ ատիկա անձնապէս:

Քանի մը անգամ կարդացէք Աստուածաշնչական դրուագը, որ Ուսուցչի Ուղեցոյցին մէջ կը գտնուի, եւ ապա փորձ կատարեցէք զայն պատմել ձեր բառերով: Եթէ դժուարութիւն ունենաք, այդ պարագային հատուածը եղածին պէս կարդացէք մասնաւոր առօրեայ լուսնութեամբ:

ԴԱՍԱԲԱՆԴՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

ԲՆՃԱՆԱՆ ԱՂՈՅՔ

Աշակերտները հաւաքեցէք աղօթքի տրամադրուած անկիւնը եւ մօնը վառեցէք: Միասնաբար խաչակնքեցէք: Ապա միասնաբար աղօթեցէք հետեւեալ Ոսկեայ Համարը կարդալով. «Աստուած տեսաւ, որ իր ըստեղծածները ամենքն ալ շատ լաւ են» (Ծն. 1.31):

ԳԻՏԻՒՐ...

Գրասեղաններէն մէկուն վրայ շարեցէք հետեւեալ առարկաները.— տերեւներ, քարեր, ծաղիկներ, հող, թռչունի փետուր, պտուղներ ու բանջարեղէն, ծառի ճիւղ, ջուր: Տակաւին՝ լեռներու, ամպերու, անձրեւի կաթիլներու, ծովու, գետերու, աստղերու, արեւի ու լուսնի, երկինքի ու երկրի նկարներ: Հոն դրէք նաեւ ա-

ռարկաներ, որոնք մարդոց կողմէ շինուած են, օրինակ՝ հագուստներ, գիրքեր, խաղալիքներ, կօշիկի զոյգ մը, խոհանոցային պիտոյքներ եւայլն:

Դասի սկզբնաւորութեան, աշակերտներուն ըսէք որ զան ու շօշափեն այդտեղ դրուած առարկաները: Թող ըսեն թէ որո՞նք Աստուծոյ կողմէ ստեղծուած են եւ որոնք՝ մարդոց կողմէ շինուած: Հարցուցէք նաեւ թէ որո՞նք կարելի է գտնել բնութեան մէջ:

Ապա, շարունակեցէք հետեւիլ դասագիրքի առաջին էջի դասին: Միասնաբար կարդացէք եւ ուղղութիւն տուէք անոնց, որպէսզի ամբողջացնեն վարժութիւնը: Անոնց հարցուցէք. «Ստեղծուած այս առարկաներէն որո՞նք շատ աւելի կը սիրէք»: Ապա նշան դրէք այդ առարկաներուն վրայ եւ հարց տուէք, թէ «Ինչպէ՞ս կրնար ըլլալ կեանքը առանց անոնց»: Կարգ մը աշակերտներու ուղղակի հարցուցէք, որպէսզի պատասխանեն ձեր այս հարցումներուն:

Աշակերտներուն մեծ թուղթեր բաժնեցէք, որպէսզի ստեղծուած առարկաներէն մէկը գծեն: Ապա շարունակեցէք կարդալ էջին մնացեալ բաժինը, Աստուածաշնչական դրուագին պատրաստուելու համար:

ԱՍՏՈՒԾԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱՍՏՈՒԾ ԿԸ ՍՏԵՂԾԷ ԱՇԽԱՐՀԸ

(Ըստ Ծննդոց 1-2.4-9)

Աշակերտները շրջանակաձեւ նստեցուցէք: Յատուկ առոգանութեամբ կարդացէք պատմութիւնը:

Ժամանակ կար, երբ ոչ մէկ բան գոյութիւն ունէր. ապա Աստուած ստեղծեց երկինքն ու երկիրը: Երկիրը տնձեւ ու պարապ էր, եւ անհունին վրայ խաւարը կը տիրէր, եւ Աստուծոյ հոգին ջուրներուն վրայ կը շրջէր: Եւ Աստուած ըսաւ. «Լոյս թող ըլլայ»: Եւ լոյս եղաւ: Աստուած տեսաւ որ լոյսը լաւ է, եւ Աստուած լոյսը բաժնեց խաւարէն: Աստուած լոյսը ցերեկ կոչեց, իսկ խաւարը կոչեց գիշեր: Եւ երեկոյ եղաւ, եւ եղաւ առաւօտ՝ առաջին օրը:

Աստուած ըսաւ. «Թող ցամաք ըլլայ ջուրներուն մէջ, եւ ջուրերը թող բաժնուին»: Եւ այդպէս եղաւ: Աստուած ցամաքը ստեղծեց, եւ ցամաքէն վեր եւ վար եղած ջուրերը բաժնուեցան իրարմէ: Աստուած վերի տարածութիւնը երկինք կոչեց: Աստուած տեսաւ որ լաւ է: Եւ երեկոյ եղաւ, եւ եղաւ առաւօտ՝ երկրորդ օրը:

Աստուած ըսաւ. «Երկինքի տակ եղող ջուրերը մէկ տեղ թող հաւաքուին, եւ ցամաքը թող երեւի»: Եւ այդպէս եղաւ. երկինքի տակ եղած ջուրերը մէկ տեղ հաւաքուեցան, ու ցամաքը երեւցաւ: Աստուած ցամաքը երկիր կոչեց, իսկ մէկտեղ հաւաքուած ջուրերը ծով կոչեց: Աստուած տեսաւ որ լաւ է: Աստուած ըսաւ.

«Թող երկիրը իր տեսակին ու նմեցող կանաչ խոտ եւ իր տես սերմը ունեցող պտղատու ծառ եւ այդպէս եղաւ. հողը ամբողջ սերմը իր մէջ ունեցող խոտ եւ իր ունեցող պտղատու ծառ աճեցուլաւ է: Եւ երեկոյ եղաւ, եւ եղաւ ա-

Աստուած ըսաւ. «Լուսաւ կինքի մէջ, որպէսզի լուսաւորե՛ր բաժնեն ցերեկը եւ գիշերը: Անո՞ն ճշդեն տարուան եղանակները, տարիները, թող ըլլան, ծագին է երկիրը լուսաւորեն»: Եւ այդպէս մեծ լուսատուներ ստեղծեց. մեծ իշխելու, իսկ փոքր լուսատուն՝ գճար, ինչպէս նաեւ աստղերը: Աւ երկինքին մէջ՝ երկիրը լուսաւոր նաեւ ցերեկուան ու գիշերուան լիաւարը իրարմէ բաժնելու համալաւ է: Եւ երեկոյ եղաւ, եւ եղաւ ա-

Աստուած ըսաւ. «Ջուրերը շունչ ունեցող սողուններ արտաւ երկինքի մէջ թռչաւոր թռչուն պէս եղաւ: Աստուած ստեղծեց մեծ ունեցող շունչ ունեցող ամէն իրոնք ջուրերը արտադրեցին իրեւ մէն տեսակ թռչուններ՝ իրենց տ տեսաւ որ լաւ է: Աստուած օրի «Աճեցէ՛ք, բազմացէ՛ք եւ լեցուցէ՛ ները թող բազմանան երկրի վրա եղաւ առաւօտ» հիմգերորդ օրը:

Աստուած ըսաւ. «Երկիրը տանի կենդանիներ իրենց տեսա գազաններ իրենց տեսակներու: Աստուած ստեղծեց երկրի գազաներով, անասունները իրենց տես մէն սողունները իրենց տեսակներ որ անոնք լաւ են:

Աստուած ըսաւ. «Մարդ ստրով, մեզի նմանող, անիկա թող ի երկինքի թռչուններուն, ամբողջ եւ երկրի վրայ սողացող ամէն սո Աստուած մարդը ստեղծեց իր ն պատկերով ստեղծեց զայն, արոնոնք: Աստուած օրինեց զանոն բազմացէ՛ք, երկիրը լեցուցէ՛ք, սցէ՛ք ծովու ձուկերուն, երկինքի բ երկրի անասուններուն ու երկրի սողուններուն վրայ»:

թեան սերմը ուն մանուքեան ի երկրի վրայ»: ի վրայ ցանելու կի սերմը իր մէջ ուած տեսաւ որ ո՛ր երրորդ օրը:

թող ըլլան երկիրը եւ իրարմէ ըլլան, որպէսզի յկան օրերը եւ ի մէջ, որպէսզի Աստուած երկուտուն՝ ցերեկին ան իշխելու հաճ զանոնք դրաւ համար, ինչպէս յելու եւ լոյսն ու ուած տեսաւ որ ո՛ր չորրորդ օրը:

կենդանութեան երկրի վրայ ու ըլլան»: Եւ այդձուկեր, կենդասողուններ, ուակներով, եւ աերով: Աստուած սնոնք եւ ըսաւ. րը, իսկ թռչուներեկոյ եղաւ, եւ

րտադրէ չորքով, սողուններ ու այդպէս եղաւ: իրենց տեսակով եւ երկրի աստուած տեսաւ,

ը մեր պատկերովու ձուկերուն, անասուններուն յրուն վրայ»: Եւ յամբ. Աստուծոյ յ ստեղծեց զաստուած ըսաւ. «Աճեցէ՛ք, բազմացէ՛ք անոր, իշխեներուն, ամբողջ սողացող ամէն

Աստուած ըսաւ. «Ահա ձեզի տուի ամբողջ երկրի վրայ տարածուած սերմանելի ամէն բոյսերուն սերմերը եւ իրենց մէջ պտուղ սերմանելու սերմ ունեցող ամէն ծառերը: Անոնք ձեզի համար սնունդ թող ըլլան, իսկ բոլոր կանաչ խոտերը երկրի ամէն գազաններուն, երկինքի ամէն թռչուններուն եւ երկրի վրայ սողացող ամէն սողուններուն՝ ամէն կենդանիներուն համար թող ըլլան իբրեւ կեր»: Եւ այդպէս եղաւ:

Աստուած տեսաւ, որ իր ամէն ստեղծածները շատ լաւ են: Եւ երեկոյ եղաւ, եւ եղաւ առաւօտ՝ վեցերորդ օրը:

Այսպիսով Աստուած ստեղծեց երկինքն ու երկիրը եւ կարգաւորեց զանոնք: Աստուած վեցերորդ օրը աւարտեց Ստեղծագործութիւնը եւ իր կատարած ամէն գործերէն ետք՝ եօթներորդ օրը հանգիստ ըրաւ:

Հոգեւոր բարոյսն

Սաղմոս՝ նախադասութիւններ, որոնք կ'արտասանենք փառաբանելու համար Աստուած:

Պատմութեան հարսնէն ընթերցումը

Սուրբ Գիրքի պատմութիւնը ներկայացնելէ ետք, աշակերտները իրենց տեղերը թող վերադառնան: Դասարանը բաժնեցէք երկու խումբի: Աշակերտներուն ըսէք. «Ես պատմութիւնը պիտի կարդամ, դուք՝ նկարներուն նայելով ինծի պիտի միանաք, պատմելով Ստեղծագործութեան պատմութիւնը»:

Երբ նշան տամ Ա. խումբին, անոնք պիտի ըսեն «Եւ Աստուած տեսաւ, որ լաւ է»:

Երբ նշան տամ Բ. խումբին, անոնք պիտի ըսեն «Եւ երեկոյ եղաւ, եւ եղաւ առաւօտ» օրը: (Մատներով ցոյց տուէք օրուան թիւը):

Պատմութեան Վերաբերող եւ Հարցումներ

Այս խաղին համար գրատախտակին պէտք ունիք, որպէսզի Ստեղծագործութեան իւրաքանչիւր օրուան հանգրուանը կարելի ըլլայ գծել: Կարելի է նաեւ պարզապէս գրել. «Առաջին օր», «Երկրորդ օր», այսպէս մինչեւ վեցերորդ օրը, կրնաք թուրքի կտորներու վրայ ալ գրել եւ ամրացնել դասարանին մէջ՝ պատթերթին վրայ:

Իւրաքանչիւր աշակերտ թող բացման ընթացքին գծած իր նկարը բռնէ: Ստուգեցէք որ աշակերտները գէթ մէկ նկար ունենան ստեղծուած առարկաներէն մէկը պատկերացնող:

Խումբ մը աշակերտներ նշանակեցէք, որոնք բարձրաձայն միաբերան ըսեն. «Եւ Աստուած տեսաւ, որ լաւ է», եւ այլ խումբ մըն ալ, որ ըսէ. «Եւ երեկոյ եղաւ, եւ եղաւ առաւօտ» օրը»:

Աշակերտներուն ըսէք. «Ես հատուածներ պիտի կարդամ Ստեղծագործութեան պատմութենէն: Իւրաքանչիւր օրուան մասին կարդացած ատենս ուշադրութեամբ մտիկ ըրէք: Եթէ գծած էք պատկեր մը որ Աստուած այդ օր ստեղծած է, կամաց մը եկէք եւ կեցէք նոյն օրուան յատուկ նշանին տակը»:

Երբ ամէն աշակերտներն ալ ոտքի ելլելով երթան ու կենան համապատասխան նշանին առջեւ, թող ամբողջ խումբը ուրախ ու զուարթ ըսէ. «Եւ Աստուած տեսաւ որ լաւ է», իսկ երկրորդ խումբը թող ըսէ՝ «Եւ երեկոյ եղաւ, եւ եղաւ առաւօտ» օրը»:

Այսպէս շարունակեցէք, մինչեւ որ Ստեղծագործութեան վեց օրերը ամբողջանան:

ՀԱՌԲԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԾՆ՝ **ԻՐ ՏՈՒՅԾ ԲՈՒՐ ՆՈՒԲԵՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԵՐ**

Աշակերտներուն ըսէք, որ ձեր կարդացած պահուն իրենց դասագիրքերուն վրայէն հետեւին հատուածին:

«Աստուած տեսաւ, որ իր ստեղծածները ամէն լաւ են: Ան ամէն ինչ տուած է մեզի այս աշխարհի վրայ՝ որպէսզի վայելենք: Ահա նկարներ, որոնք այդ մասին կը վկայեն: Գտէք այն նախադասութիւնը, որ ցոյց կու տայ թէ դուք ինչպէ՛ս կը սիրէք Աստուծոյ ստեղծածը: Այդ նախադասութիւնը գիծով միացուցէք համապատասխան նկարին»:

Կարդացէք առաջին նախադասութիւնը եւ ժամանակ տուէք, որպէսզի գտնեն նկարը եւ գիծը քաշեն:

ԿԵՆՈՐ՝ ԵՎԵԼԵՅՈՒՅ ԱՏԶ

Շարականներով փառաբանենք Աստուած՝ մեր Արարիչը: Միասին կարդացէք սաղմոսներուն մասին գրուածը: Ըսէք. «Յիսուսի ապրած օրերուն, երբ մարդիկ սաղմոսներով կ'աղօթէին աղօթատեղիներուն մէջ, երկու խումբերով, փոխն ի փոխ կ'երգէին իւրաքանչիւր տողը: Եկեղեցւոյ մէջ մենք ալ նոյնը կ'ընենք»:

«Այս սաղմոսին առաջին բառը փառաբանական է: Ի՞նչ կը խորհիք, որո՞ւ պէտք է փառաբանենք»: Լսեցէք իրենց տուած կարգ մը պատասխանները եւ առաջնորդեցէք զանոնք այն մտքին, թէ մենք ալ պէտք է փառաբանենք Աստուած:

Աշակերտները երկու խումբերու բաժնեցէք: Ա. խումբին տրվեցուցէք առաջին տողը կրկնել ձեր բարձրաձայն կարդալէն ետք: Ապա Բ. խումբը թող կրկնէ «Աստուծոյ սէրը յաւիտեան է»: Եթէ ժամանակը ներէ, քանի մը անգամներ թող կրկնեն այս տողը:

Ա. ՆԵՐՍԵՍ ՀԱՌԲԱՐԻ ԳՈՀԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵՐԳՈՐ

ա) Միասնաբար կարդացէք Սուրբ Ներսէսի եւ

ամոր յօրինասին գրողին բառերը ո՞ր պատկերները Յոյսով են ընկալուած ընդհանուր տրամադրութեան որ Սուրբ ծութեան անգամ երգը գրելով:

բ) Աշակերտներ փական փական տակ կարին տակ կամ մէկ իրենց գրած որ իրենց գրած

երգերուն ու շարականներուն: Ապա անոնց կարդացէք երարցուցէք. «Այս երգին բառերութիւնը կը յիշեցնեն մեզի»: անց, որպէսզի պատասխանեն: անոնք ուշադիր կ'ըլլան անան պատմութիւն արտայայտողին մէջ: Եթէ ոչ, անոնց ըսէք յետ Շնորհալիւն Ստեղծագործութիւնը օգտագործած է այդ ջոցին:

ն թելադրեցէք որ իրենց սեբանութիւնը գրեն աստղի նընոնք թերեւս մէկ բառ գրեն, աղասութիւն: Ընդունեցէք ինչ ալ ըլլան անոնք: Օգնեցէք իր ճիշդ տեղը գրեն:

ՅԵՒԵՆԱՆ ՄՇԽԱՆՍԻ

ա) Չոյգերու բառերը մեծ որպէսզի կտրուէ իրենց ընկ ըսէք որ դուք զարծեալ ըր, եւ հալ թուղթի վր

բ) Իւրաքանչիւր մարդ մեծ որպէսզի կտրուէ իրենց ընկ ըսէք որ դուք զարծեալ ըր, եւ հալ թուղթի վր

ՏԱՆ ԱՏԶ՝ ԾՆՈՂՈՐԻ

Աշակերտներ շեցնեն, եւ միասնա նութիւնը:

ՓԵՎԱԿԱՆ ԱՊՈՐԹ

Ընտրեցէք տրարտելու համար: Կտագործել, աշակեր համար:

եցէք դասարանը:

աշակերտի տուէք Ոսկեայ Հաերով տպուած թուղթի վրայ, ման տառերուն միջեւ մկրաամ միասնաբար կարդացէք իր, եւ ապա տարբեր աշաք որ բարձրաձայն արտասաանարը:

ծնեցէք եւ իւրաքանչիւր աշալէն թող մասնատէ Ոսկեայ Հախառնեն թուղթի կտորները եւրուն հետ փոխանակեն: Ապա ալ իրարու միացնեն մասերը, յալու համար Ոսկեայ Համալէ ետք, փակցնեն աւելի մեծ

ԻՏ

սէք, որ իրենց ծնողներուն յիկատարեն տան պարտակա

աղօթքներէն մէկը՝ դասը աի է նաեւ Ոսկեայ Համարը օգրուն հետ միասին աղօթելու

Դաս 2 – ԱՐԵՒԸ, ԼՈՒՍԻՆԸ ԵՒ ԱՍՏՂԵՐԸ ԼՈՑՍ ԿՈՒ ՑԱՆ ՄԵՁԻ

Բնաբան – Աստուած ստեղծեց արեւը՝ ցերեկը լուսաւորելու, իսկ լուսինն ու աստղերը՝ գիշերը լուսաւորելու համար:

Աստուածաշունչ – Մատթեոս 2.1-12, Ղուկաս 2.1-14:

Ոսկեայ Զամար – Սաղմոս 148.1, 3:

Ընկալումներ – Աշակերտները պէտք է կարենան.–

1. Ճանչնալ Աստուծոյ ստեղծած երկնային լուսատու մարմինները՝ արեւը՝ ցերեկը լուսաւորելու համար, լուսինն ու աստղերը՝ գիշերը լուսաւորելու համար:
2. Հասկնալ Բեթղեհէմի աստղագարդ երկինքին տակ հովիւներուն եւ պայծառ աստղին առաջնորդութեամբ եկած իմաստուն մոգերուն պատահածը:
3. Շնորհակալութիւն յայտնել Աստուծապարգեւ լոյսին համար՝ փառաբանելով Տեղ շարականի եւ աղօթքի միջոցաւ:

Ձեւաւորում –

- Բացում (20 վայրկեան):
- Աստուածաշունչի պատմութեան ներկայացում (15 վայրկեան):
- Աստուածաշունչի պատմութեան ամփոփում (10 վայրկեան):
- Վերաքաղ-խաղ (15 վայրկեան):
- Աստուած մեզի նուիրեց ցերեկն ու գիշերը (5-10 վայրկեան):
- Շարական (15 վայրկեան):

Հարկ եղած առարկաներ

Բացման համար.–

- Արեւու, լուսնի եւ տարբեր չափերով աստղերու նկարներ:

Աստուածաշունչի պատմութիւնը ամփոփելու համար.–

- **Ա. ընտրանք.**– Պատմութեան թուրքէն կտրուած հանուած դէմքերը գրատախտակին կամ մեծ խաւաքարտի մը վրայ փակցնել:
- **Բ. ընտրանք.**– Տարբեր գոյներու եւ չափերու հագուստներ՝ թատերական ներկայացման ժամանակ աշակերտները զգեստաւորելու համար իբրեւ հովիւներ, իմաստուն մոգեր եւ Մարիամը:

ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑՅՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Աստուածաշնչական ենթահողը

Այս շաբթուան դասին հիմնական նիւթն է Աստուծոյ ստեղծած երկնային լուսատու մարմիններուն մասին ծանօթութիւն տալ աշակերտներուն, ըսելով որ արեւը ստեղծուած է ցերեկը լուսաւորելու, իսկ լուսինն ու աստղերը՝ գիշերուան մթութիւնը լուսաւորելու համար: Ծննդոց 1.14-19 համարներուն մէջ տեղ գտած պատմութիւնը արեւու, լուսնի եւ աստղերու ստեղծման մասին յստակօրէն կ'արտայայտեն այն նպատակը, որուն համար ստեղծուած են՝ ժամանակի ընթացքը ճշդ-

դելու եւ մարդոց բարիքին ծառայելու համար: Անոնք պէտք չէ պաշտուին, այլ միայն պէտք է վայելել անոնց բարիքը:

Մեր պատմութեան համար քաղուած Աստուածաշնչական հատուածները կը ներկայացնեն Բեթղեհէմի մէջ հովիւներուն ունեցած փորձառութիւնը, որոնք իրենց ոչխարներու հօտին պահպանութիւն կ'ընէին աստղագարդ երկինքին տակ (Ղուկաս 2.8-14), ինչպէս նաեւ մոգերուն ճամբորդութիւնը, որոնք լուսաւոր աստղին միջոցաւ առաջնորդութեամբ գտնելու համար նորածին Արքան Հրեաստանի Բեթղեհէմ քաղաքին մէջ (Մատթեոս 2.1-12):

Աշակերտներուն համար

Բնական է, որ աշակերտները դիւրաւ կրնան նըմարել արեւածագը եւ մայրամուտը, լուսնին ու աստղերուն յայտնուիլը գիշեր ատեն երկինքին վրայ, ինչպէս նաեւ լուսնին արտաքին տեսքին ամսական փոփոխութիւնները:

Ամենօրեայ այս երեւոյթները սովորական դարձած են չափահասներուն համար, սակայն անոնք միշտ պէտք է յիշեցնեն մեզի, թէ ո՛չ արեւը եւ ոչ ալ երկնային միւս մարմինները կը ծագին առանց Աստուծոյ կամքին: Ան է որ մեզի պարզեւած է այս լուսատուները, եւ անոնց միջոցաւ կը շարունակէ կեանք տալ այս աշխարհին:

Օգնեցէ՛ք աշակերտներուն, որ հասկնան թէ Աստուած ինք է ստեղծողը այդ լոյսի աղբիւրները, որոնք կը վայելենք ամէն օր՝ արեւը՝ ցերեկ ատեն, իսկ լուսինն ու աստղերը՝ գիշեր ատեն: Ասիկա մասնաւոր ակնածանք մը կը սերմանէ աշակերտներուն մէջ բնութեան հանդէպ, եւ պատասխանատւութեան գիտակցութիւն կ'արթնցնէ անոնց մէջ՝ Աստուծապարգեւ այս հարստութիւնները խոհեմաբար գործածելու:

Նախապատրաստութիւն

Աղօթել ետք կարդացէ՛ք Աստուծաշնչական հատուածը, եւ մտածեցէ՛ք թէ ձեզի ի՞նչ պատգամ կը փոխանցէ ասիկա անձնապէս:

Քանի մը անգամ կարդացէ՛ք Աստուծաշնչական դրուագը, որ Ուսուցչի Ուղեցոյցին մէջ կը գտնուի, եւ ապա փորձ կատարեցէ՛ք զայն պատմել ձեր բառերով: Եթէ դժուարութիւն ունենաք, այդ պարագային հատուածը եղածին պէս կարդացէ՛ք մասնաւոր առօգանութեամբ:

ԴԱՍՄԱՒԱՆԴՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

Բնօժան աղօթք

Աշակերտները հաւաքեցէ՛ք աղօթքի տրամադրուած անկիւնը եւ մօնը վառեցէ՛ք: Միասնաբար խաչակնքեցէ՛ք: Ապա միասնաբար աղօթեցէ՛ք Ոսկեայ Դամարը, կամ գրքի վերջաւորութեան դրուած աղօթքներէն մէկը:

ԳԻՏԵՐՈ՛Ր...

Աշակերտներուն հետ լոյսի ու խաւարի խաղ մը խաղցէ՛ք: Թուղթի վրայ գծելով կտրեցէ՛ք արեւու, կիսալուսնի եւ քանի մը չափերով աստղերու նկարներ: Աշակերտներէն մէկը թող արեւը բռնէ ձեռքին, միւսը՝ լուսինը: Խումբէն հեռացուցէ՛ք այդ աշակերտները եւ միւս-

ներուն ըսէ՛ք. «Դիմա խաղ մը պիտի խաղանք: Ես հարցում մը պիտի հարցնեմ ձեզի, եւ դուք պիտի պատասխանէք: Կարգ մը պատասխաններ թերեւս ալ գիտէք, իսկ ուրիշ պատասխաններ դասի վերջաւորութեան պիտի սորվիք: Ան որ լաւ պատասխան տայ, աստղ պիտի դառնայ եւ արեւուն ու լուսնին պիտի միանայ»:

Ահա կարգ մը հարցումներ, որոնց կրնաք միացնել նաեւ ձեր մտքին մէջ եղած հարցումները.—

- Արեւը ի՞նչ կու տայ մեզի:
- Ի՞նչ կը կոչենք այն ժամանակը, երբ արեւը փայլուն ճառագայթներով կ'երեւի:
- Ի՞նչ կը կոչենք այն ժամանակը երբ արեւը վար կ'իջնէ:
- Ուրիշ լուսատուներ կա՞ն գիշեր ատեն երեւցող:
- Ո՞ր լուսատուն կը լուսաւորէ գիշերը:
- Ո՞վ ստեղծած է արեւը, լուսինն ու աստղերը:
- Երկինքի լուսատուներէն ո՞ր մէկը՝ արեւը թէ լուսինը կը փոխէ իր արտաքին տեսքը:
- Գծեցէ՛ք, ցոյց տալու համար թէ ի՞նչ տեսք կը ստանայ լուսինը երբ փոքր է տակաւին:
- Ի՞նչ պիտի զգայիր, եթէ պատահէր որ արեւը չըլլար:
- Ինչո՞ւ համար արեւը կարելոր է բոյսերուն համար:
- Աստուած ի՞նչ ըսաւ, երբ ստեղծեց արեւը, լուսինն ու աստղերը, եւ իր ուրախութիւնը յայտնեց անոնց համար: Թերեւս մեր վերջին դասէն յիշէք թէ ի՞նչ ըսաւ Աստուած:

Քաջալերեցէ՛ք այն աշակերտները, որոնք կ'ուզեն պատասխանել հարցումներուն: Յուշարար հարցումներ ուղղեցէ՛ք եւ գնահատեցէ՛ք խելացի պատասխաններ տուողները: Երբ ձեր բոլոր հարցումներուն պատասխանեն եւ աստղերը հաւաքուին արեւուն ու լուսնին շուրջը, միասնաբար կրկնեցէ՛ք Սաղմոսի 148-րդ զլխուն առաջին տողը՝ «Օրինէ՛ Տէրը»: Ապա դարձէ՛ք արեւուն ու լուսնին եւ ըսէ՛ք. «Օրինէ՛ Տէրը»: Այնուհետեւ դարձէ՛ք աստղերուն եւ ըսէ՛ք. «Օրինեցէ՛ք զինք, փայլուն աստղեր», եւ անոնք թող ըսեն ձեզի հետ. «Օրինեցէ՛ք Տէրը»:

Երբ աշակերտները իրենց տեղերը վերադառնան, թող բանան դասին առաջին էջը եւ կարդացէ՛ք անոնց «Արեւը եւ Լուսինը» բանաստեղծութիւնը: Կարելի է նաեւ երկու աշակերտներու թելադրել արեւու եւ լուսնի դերերը ստանձնել, ապա անգամ մը եւս կարդացէ՛ք բանաստեղծութիւնը: Աշակերտներուն հարցուցէ՛ք. «Այս բանաստեղծութեան մէջ ինչպէ՞ս կ'ըսուի, ե՞րբ կ'երեւի լուսինը ու իր լոյսը կու տայ»:

Ապա ըսէ՛ք. «Հիմա անգամ բանաստեղծութիւնը, եւ դուք պիտի ընդունէք յիշեցնեն թէ լրջաբանը, որոնք մեզի կը յիշեցնեն թէ լրջաբանը, որոնք մեզի կը յիշեցնեն մեզի աշխարհը»:

Ապա շարունակեցէք, հետեւեալ հարցումները ուղղելով.

- Պատահա՞ծ է որ մայրաքաղաքը լուսնին:
- Ի՞նչ կը պատահի լուսնին մօտէն ամիս:
- Անհկա մոյն չափով կը շարունակուի:

Ապա շարունակեցէք ըսելով. «Ասիկա բանաստեղծութիւն մըն է արեւուն եւ լուսնին մասին: Մեր այսօրուան պատմութեան մէջ պիտի լսենք Աստուծոյ ստեղծած երկինքի երրորդ լուսնի մասին: Ասիկա յատուկ աստղաբանական է, որ շատ երկար տարիներ առաջ մարդիկ տեսած են»:

ԱՍՏՈՒԹԵԱՆԻ ՊԱՏՈՒԹԵԱՆ

ԲԵՐՈՒՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

(Ըստ Մատթէոսի 2.1-12 եւ Մարկոսի 2.1-14)

Աշակերտները շրջանակէն նստեցուցէք: Յատուկ առգանութեամբ կարդացէք պատմութիւնը:

Այդ գիշեր աստղագարդ էր Բեթղեհէմի երկինքը: Բեթղեհէմը իր ընկեր հովիւներէն հետ կը հսկէր իր հօր ոչխարներուն հօտը: Յուրաքանչեւ երկար էր գիշերը: Բեթղեհէմը նստած էր խոտերուն վրայ եւ աստղերը կը հաշուէր: Այնքան շատ էին, որ իր կրնար ամենը հաշուել:

Յանկարծ մեղմ հովը անդառնալով ծայնով երգի արծազանգ մը բերաւ իր սկանչին. «Մայր, Միայն, երկինք մայր: Այդ փայլուն կէտը կը տեսնե՞ս երկինքին մէջ»: «Այո՛, ատիկա հրեշտակի կը ըսնի», վախճած ըսաւ Միայն: «Մի՛ վախճար, ես լաւ տեսնուիմ քեզի», լսուեցաւ հրեշտակին ծայնը, «Եւ ի՞նչ այսօր, Պապ թագաւորի քաղաքին մէջ Փրկիչ մը ծնաւ ձեզի համար, որ Յիսուս Քրիստոսն է: Եւ ասիկա իշխան թող ըլլայ ձեզի՝ նորածին մանուկ մը, խանձարի մը մէջ փաթուած եւ մսուրի մը մէջ դրուած»:

Յանկարծ ամբողջ երկինքը լուսաւորուեցաւ, հրեշտակներու խումբ մը միացաւ առաջին հրեշտակին, եւ անոնք միասնաբար սկսան խառաքանել Աստուած, ըսելով. «Փառք բարձունքներու մէջ բնակող Աստուծոյ, եւ երկրի վրայ խաղաղութիւն, ինչ որ մարդոց միջեւ հաշտութիւն»:

Ասիկա պատահեցաւ Յիսուսի թագաւոր Յանգի օրերուն: Այնտեղ կը գտնուէր Բեթղեհէմ անունով

փոքրիկ քաղաք մը: Այդ օրերուն, Արեւելքի հեռաւոր երկիրներէն մէկուն մէջ կ'ապրէին խելացի, իմաստուն մարդիկ, որոնք մոգ կը կոչուէին: Անոնք աստղերը կը դիտէին եւ կ'ուսումնասիրէին ամեն գիշեր: Անոնք գծեցին աստղերուն դիրքը երկինքին վրայ, թէ ուրկէ՞ կը սկսէին եւ ո՞ւր կ'երթային:

Գիշեր մը, նոր աստղ մը տեսան երկինքին մէջ: Անոնք ուսումնասիրեցին իրենց գրութիւնները եւ հասկըցան, որ շուտով մեծ արքայ մը պիտի ծնի: Մոգերը աստղին հետեւեցան, իրենց հետ առնելով նուէրներ՝ նորածին թագաւորին համար: Անոնք վերջապէս երուսաղէմ հասան եւ ժողովուրդին հարցուցին. «Ո՞ր է հըրեւաներուն նորածին թագաւորը: Մենք անոր աստղը տեսանք Արեւելքի մէջ եւ եկանք երկրպագելու անոր»:

Հերովդէս չար թագաւոր մըն էր: Երբ անհկա լսեց այս մասին, շատ զայրացաւ: Ան կանչեց քահանայապետները եւ դպիրները ու ըսաւ. «Ո՞ր պիտի ծնի Քրիստոսը»: Անոնք պատասխանեցին. «Հրեաստանի Բեթղեհէմ քաղաքին մէջ, որովհետեւ այդպէս գրուած է մարգարէներուն կողմէ»:

Այս լսելով, թագաւորը գաղտնի կերպով կանչեց այդ իմաստուն մարդիկը եւ անոնց հարցուց աստղին յայտնուելու ժամանակը: Եւ զանոնք ղրկեց Բեթղեհէմ քաղաքը եւ պատուիրեց ըսելով. «Պապ՛ք ու գտէ՛ք մանուկը, եւ երբ գտնէք, ինծի լուր տուէք, որպէսզի ես ալ երթամ ու երկրպագեմ անոր»:

Մոգերը դուրս ելան արքային մօտէն եւ գացին իրենց ճամբան: Եւ ի՞նչ հրաշք, այն աստղը որ Արեւելքի մէջ տեսած էին, իրենց առջեւէն կը քալէր, եւ գնաց ու կեցաւ ճիշդ այնտեղ, ուր մանուկը ծնած էր: Անոնք շատ ուրախացան աստղը տեսնելով: Անոնք մտան տունը եւ տեսան մանուկը իր մօր՝ Մարիամի հետ եւ երեսի վրայ իյնալով երկրպագութիւն ըրին անոր: Ապա քաջին իրենց գանձերը եւ անոր նուիրեցին ոսկի, կընդրուկ եւ զնուռ:

Հրեշտակը երազի մէջ երեւցաւ անոնց եւ ըսաւ. «Մի՛ երթաք Հերովդէս թագաւորին մօտ, որովհետեւ ան կ'ուզէ սպաննել մանուկը»:

Այսպիսով անոնք ուրիշ ճամբայ ընտրեցին եւ իրենց երկիրը վերադարձան:

ՀՈԳԵՐՈՐ ԲԱՆԱԲԱՆ

Արարիչ՝ Աստուած, որ ամեն ինչ ստեղծած է:

ՊԱՏՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՐՇՈՒՄՆԵՐ

Ամբողջացուցէք պատմութիւնը.—

Աշակերտներուն ուշադրութիւնը հրաւիրեցէք պատմութեան գլխաւոր միւթին վրայ: Անոնք հերթա-

բար թող բացատրեն ձեր ներկայացուցած պատկերները:

Ըսեք, որ ասիկա իրենց լսած պատմությունն է: Բարձրաձայն կարդացեք բառերը, մինչ անոնք լուռ կը կարդան, եւ երբ դուք դադար կ'առնէք, կարելոր բաժիններուն բառերը իրենք կ'արտասանեն:

• **Ա. ընտրանք.**— **Վերապատմել գրատախտակին նայելով**

Աշակերտները ձեր շուրջը հաւաքեցէք գրատախտակին առջեւ կանգնելով: Կտրել տուէք հետեւեալ նկարները՝ հովիւները դաշտին մէջ, քանի մը չափի աստղեր, երեք մոզերը, Զերովդէս թագաւորը, Մարիամը, Յովսէփը, Յիսուս մանուկը մսուրի մէջ, հրեշտակները երկինքին մէջ եւ Բեթղեհէմ բառը՝ սեղանին վրայ դրուած՝ ամենուն կողմէ տեսանելի: Աստուածաշնչական դրուագէն նախադասութիւն մը ըսելով սկսէք. Յիսուս ծնաւ Զրէաստանի Բեթղեհէմ քաղաքին մէջ: Կտրուած Բեթղեհէմ բառը փակցուցէք գրատախտակին վրայ կաշուն թողոյով: Ապա ձեր կողքին նստած աշակերտը նախադասութիւն մը կ'աւելցնէ պատմութենէն, ըսելով թէ ի՞նչ պատահեցաւ յետոյ (հովիւները իրենց հօտին կը հսկէին) եւ անոր համապատասխանող նկարը կը փակցնէք գրատախտակին վրայ: Ապա միւս աշակերտը նոր նախադասութիւն մը կ'աւելցնէ՝ շարունակելով պատմութիւնը, եւ իր աւարտին կը հասնի անիկա: Յուշող հարցումներ հարցուցէք, որպէսզի դիւրաւ վերականգնեն պատմութիւնը:

• **Բ. ընտրանք.**— **Թատերական ներկայացում**

Թատերական ներկայացումը շատ արդիւնաւոր կ'ըլլայ ուսուցման տեսակէտէն, եւ աշակերտները դիւրաւ կրնան կրկնել իրենց լսած պատմութիւնը: Անոնք տարբեր դերեր կը ստանձնեն եւ զայն կ'արտայայտեն, պատմութեան հերոսները դառնալով: Ասիկա ոչ միայն ցոյց պիտի տայ թէ ինչքանով կը յիշեն պատմութեան, այլ նաեւ թէ ինչքանով կը զգան պատմութեան անցուդարձերը: Աշակերտները ազատ թողեցէք ընտրելու իրենց նախընտրած դերերը: Զմոռնաք նաեւ դերեր տալ իբրեւ երկինքի աստղեր եւ Բեթղեհէմի աստղը, որ առաջնորդեց մոզերը: Առանց խօսքի միայն շարժուծելը ընելն ալ կարելոր է, գիտնալու համար թէ ինչքան հասկցած են պատմութիւնը: Եթէ ժամանակը ներէ, կըր-

նաք իրենց փափաքին համաձայն փոխել դերերը եւ առիթ տալ որ ուրիշ աշակերտներ ալ իրենց սիրած դերերը ստանձնեն:

Եթէ մասնաւոր զգեստներ ունիք, իրենց դիմաց դրէք, որպէսզի իւրաքանչիւրը իր դերին համապատասխան զգեստը ընտրէ:

ԱՍՏՈՒԾ ԱՇԻՒ ԼՈՒԻՐԵՃ ԺԵՐԵԿԸ ԵՒ ԳԻՇԵՐԸ

Աշակերտներուն ուշադրութիւնը հրաւիրեցէք երրորդ էջին վրայ: Անոնց հարցուցէք. «Ի՞նչ կ'ընէք ցերեկին, եւ ի՞նչ կ'ընէք գիշեր ատեն»: Քանի մը պատասխաններ առէք իրենցմէ եւ ապա շարունակեցէք: Անոնց ուշադրութիւնը հրաւիրեցէք նկարներուն վրայ եւ շարունակեցէք կարդալ. «Ինչ որ կ'ընէք օրուան այդ ժամուն, միացուցէք համապատասխան նկարին, ցոյց տալու համար թէ դուք կը գնահատէք Աստուծոյ պարգեւները՝ գիշերն ու ցերեկը»:

ՇՆՈՐՀԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԵՐ

Եթէ գիտէք «Յարեւելից» երգը Արեւագալի ժամերգութենէն, երգեցէք աշակերտներուն: Կրնաք նաեւ խնդրել ձեր հոգեւոր հովիւէն կամ եկեղեցւոյ սարկաւագէն, որ գայ եւ երգէ աշակերտներուն համար: Միասնաբար կարդացէք պարբերութիւնը եւ թոյլ տուէք, որ աշակերտները վերջացնեն վարժութիւնը, այնտեղ յանձնարարուածին համաձայն:

Երբ աշակերտները վերջացնեն տրուածները «Առաւօտ Լուսոյ»ին վերաբերեալ, անոնց սորվեցուցէք երգել այդ տունը:

ՏՆԱ ԱՐԶ՝ ԾԱՌՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Աշակերտներուն յանձնարարեցէք իրենց ծնողներուն հետ կատարել այս պարտականութիւններուն մեծ մասը: Քաջալերեցէք անոնք, որոնք շատ պարտականութիւն կը կատարեն այս բաժնէն:

ՓՆԱԿԱՆ ԱՊՈԹԵ

Ընտրեցէք տրուած աղօթքներէն մէկը՝ դասը աւարտելու համար: Կարելի է նաեւ Ոսկեայ Զամարը օգտագործել, աշակերտներուն հետ միասին աղօթելու համար: